

Opinnäytetyö (AMK)
Esittävän taiteen koulutusohjelma
Tanssin suuntautumisvaihtoehto
2011

Heidi Suopelto

HYVÄ PAHA PALAUTE

– Arviointi tanssinopetuksessa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Heidi Suopelto

HYVÄ PAHA PALAUTE

Tämä kirjallinen tutkielma on osa Turun ammattikorkeakoulun tanssinopettajan (AMK) tutkintoon sisältyvää opinnäytetyökokonaisuutta. Taiteellinen osa opinnäytetyöstä on koreografia On-The-Go. Koreografia on saanut innoitteensa surrealistista-, minimalistisesta- ja futuralistisesta taiteesta.

Kirjallinen tutkielma käsittelee arviointia tanssin perusopinnoissa ja ammattiin johtavassa koulutuksessa sekä pohtii kuinka arviointi ja palautteenanto tanssinopetuksessa vaikuttavat oppilaan motivaatioon ja oppimiseen.

Tutkielmassa tarkastellaan ensin arviointia yleensä ja syvennyttään erityisesti tanssin tekniikkatunneilla tapahtuvaan palautteenantoon. Seuraavaksi käsitellään arviointiin lukeutuvan arvostelun mahdollisuuksia tanssinopetuksessa ja esitellään eri arviointimetojeja. Tämän jälkeen pohditaan tanssinopettajaopiskelijoiden arviointikokemuksia. Viimeiseksi arviointia lähestytään opettajan näkökulmasta ja esitellään arvioinnin ideaalitalanne.

Opinnäytetyön materiaali koostuu tanssin harrastajille, opettajille ja ammattiopiskelijoille suunnatuista kyselyistä, kirjallisista ja sähköisistä lähteistä sekä kirjoittajan omista kokemuksista. Lisäksi kirjoittaja on seurannut oppilaiden käyttäytymistä tuntitalanteissa heidän saadessaan palautetta.

ASIASANAT:

Tanssinopetus, tanssi, arviointi, palautteenanto, tanssikasvatus, tanssinopettajakoulutus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Performing Arts | Department of Dance

2011 | 52

Tarja Yoken and David Yoken

Heidi Suopelto

EVALUATION IN TEACHING DANCE

This study is written as partial fulfillment of the Dance Teacher Degree, at the Turku University of Applied Sciences. The artistic choreographic part of the degree is a performance work for four dancers called On-The-Go.

This thesis focuses upon how to develop and structure an evaluation and how to give feedback in dance technique classes and in further dance studies. The aim is to get information on how the way of giving feedback affects dance students, their learning process and motivation towards the dance training. The other purpose of this written work is to find out which ways of evaluation are the best when the objective is to improve the dance students learning.

First the work focuses upon how evaluation is generally defined and how the feedback is given in dance technique classes. The second chapter also describes different methods of evaluation and shows how the criticism is part of evaluation. The third chapter reports on the evaluation given in the dance teacher education with examples collected from the students of the dance teacher program. The last part explores evaluation from the dance teachers' point of view.

The material for this research was collected from the author's own experiences as a dance student and a dance teacher, literature and also a survey given to the young dance students, students from educational studies and for dance teachers. The author has also observed dance students during dance classes and how they react on feedback depending the way it is given.

Final conclusion of this research is that having many different ways to give the feedback during the dance studies enables the dance student to reach the best possible learning results. The timing is also crucial when giving feedback to the dance students. Feedback should not only be given at the end of a learning process but also during it.

KEYWORDS:

Evaluation in dance, dance, teaching dance, learning process of dance,

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 ARVIOINTI JA OPPIMISTAPAHTUMA	7
2.1 Palaute ja arviointi tanssinopetuksessa	11
2.1.1 Arvioinnin historiaa tanssinopetuksessa	16
2.1.2 Arviointi eri taidetanssin lajeissa	17
2.2 Arvostelu osana arviointia	17
2.3 Arvioinnin kohde	21
2.4 Arvioinnin tehtävät	23
2.5 Arvioinnin menetelmät	26
2.5.1 Informaali ja formaali arviointi	26
2.5.2 Itsearviointi	27
2.5.3 Vertaisarviointi	28
2.5.4 Muita menetelmiä	29
3 ARVIOINTI TANSSINOPETTAJAKOULUTUKSESSA	31
3.1 Arviointi tanssialan tutkintoon johtavassa koulutuksessa	32
3.2 Oma arviointihistoriani	37
3.3 Tanssinopettajaopiskelijoiden kokemuksia arvioinnista	38
4 PALAUTE JA ARVIOINTI TANSSINOPETTAJAN TYÖVÄLINEINÄ	42
4.1 Tanssinopettajat palautteen antajina – kokemuksia kentältä	44
4.2 Täydellinen arviointi	46
5 POHDINTA	49
LÄHTEET	51

LIITTEET

- Liite 1 Kyselytutkimus tanssin harrastajille
- Liite 2 Kyselytutkimus tanssin ammattiin opiskeleville
- Liite 3 Kyselytutkimus tanssinopettajille

KUVAT

Kuva 1. Arviointityypit (Kananoja 1999, 68).	8
Kuva 2. Itsearviointin kolmio.	28
Kuva 3. Tanssialan koulutusjärjestelmä (Opetushallitus 2011a.)	34

TAULUKOT

Taulukko 1. Kehityksen arvioinnin alueet	19
Taulukko 2. Työprosessin hallinta (Opetushallitus 2011b).	36
Taulukko 3. Tanssinopettajien kyselytutkimuksen vastaukset.	45

1 JOHDANTO

Ihminen on koko elämänsä ajan arvioinnin kohteena. Lasten kehitystä arvioidaan suhteessa ikätovereihin niin koulussa kuin harrastuksissa. Nuoret arvioivat vaatteidensa muodikkautta, ja työpaikoilla puolestaan arvioidaan tuloksia ja tehokkuutta. Kasvava tuloksenhakuinen tietoyhteiskuntamme on riippuvainen arvioinnista ja palautteesta.

Toisaalta millaista olisi, jos harrastaisi tanssia monta vuotta saamatta palautetta? Tai mitäpä jos kaikki palaute annettaisiin kerralla opintojen päätyttyä? Ilman arviointia tai palautetta opintojen aikana tanssinharrastajan olisi vaikea edistyä ja oppia. Tanssin opinnoissa palautteella on myös valtava merkitys oppijan motivaation kannalta. Palautteenanto onkin yksi tanssinopettajan tärkeimmistä työvälineistä.

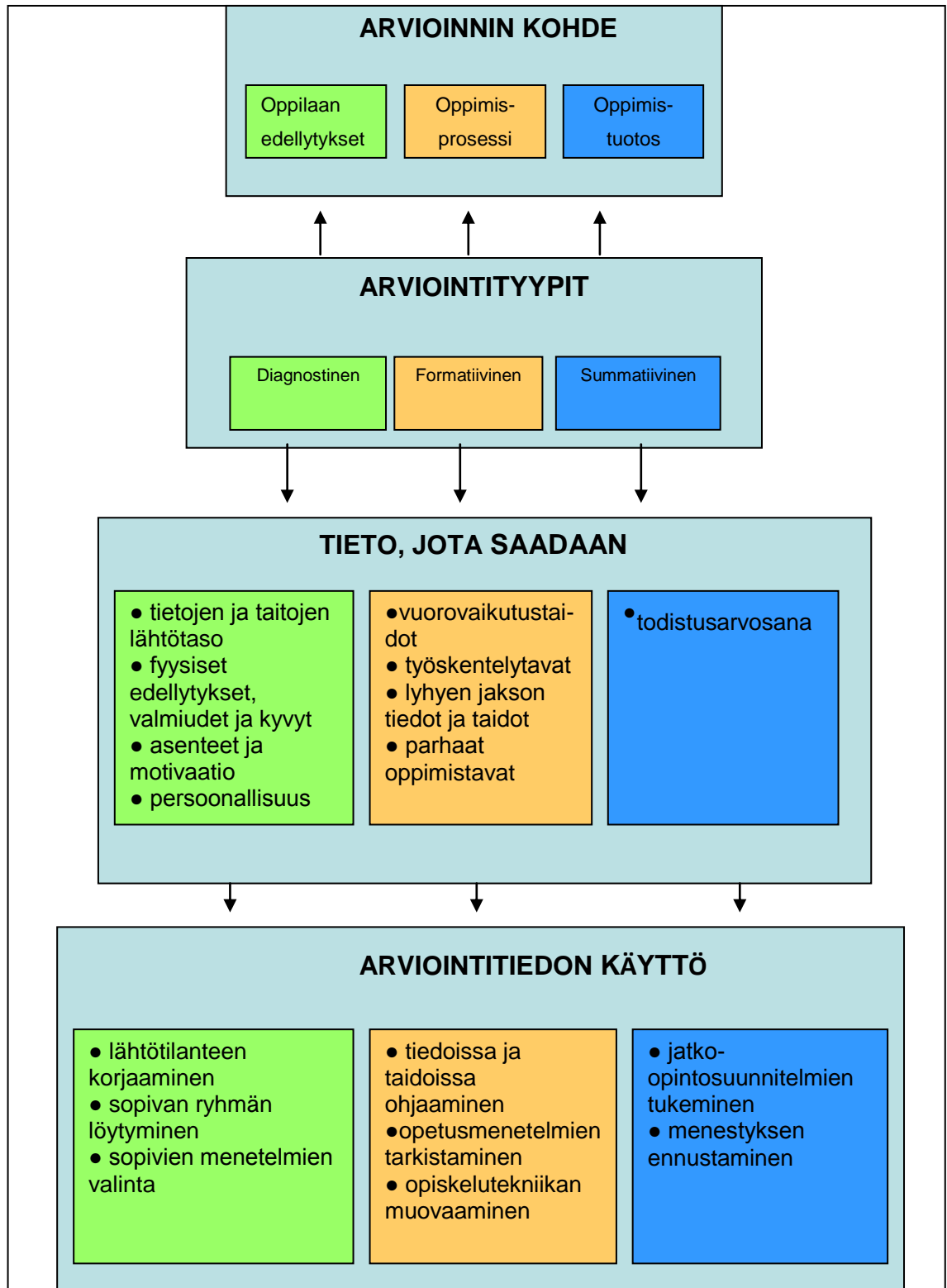
On siis perusteltua, että ainakin tanssin opinnoissa arviointia ja palautetta tarvitaan. Jokainen ihminen pitää siitä, että saa palautetta eli arvion tehdystä työstään. Palautteen ja arvion avulla tanssia opiskeleva voi kehittyä niin fyysisesti kuin psyykkisesti.

Opinnäytetyössäni pohdin arviointia ja palautteenantoa oppimisprosessin kannalta. Tutkin palautteen antamista tanssin perusopinnoissa sekä ammattiin johtavassa koulutuksessa. Voiko tanssinharrastajia arvioida samalla tavoin kuin ammattiin opiskelevia? Entä miten eri taidetanssin lajit vaikuttavat arviointiin? Kokemukseni mukaan myös opettajan tyylillä on vaikutuksensa arviointiin. Miten tanssinopettajat antavat palautetta ja miten oppia taitavaksi palautteen antajaksi?

2 ARVIOINTI JA OPPIMISTAPAHTUMA

Evaluuaation termiksi suomessa on vakiintunut sana arviointi. (Kananoja 1999, 63.) Didaktiikassa evaluuaation käsite on laaja. Evaluuaatio- käsite sisältää ison joukon erilaisia menetelmiä, joiden tavoitteena on saada tietoa opetuksesta, oppimisesta sekä niihin liittyvistä ilmiöistä. Kaikkia kasvatuksen elementtejä on mahdollista evaluoida eli arvioida, jopa evaluointia itseään. Arvioinnin tarkoituksena on siis saada tietoa oppimisesta. Arvioinnista puhuttaessa on aina mietittävä, mitä arvioidaan, miten arvioidaan, miksi ja kuka arvioi. Nykyään arviointitilannetta pidetään sosiaalisena vuorovaikutustilanteena, johon opettajan ohella voi osallistua myös oppilas tai oppilasryhmä (Unkari-Virtanen 2006).

Arviointityyppejä on monenlaisia. 1980-luvulla ajateltiin, että arviointi on vain diagnostista, formatiivista ja summatiivista. Diagnostinen arviointi on oppilaiden lähtötason arviointi ja kohdistuu vain oppilaiden oppimisen edellytyksiin. Formattiivinen arviointi on oppilaan etenemistä seuraavaa ja auttaa opettajaa seuraamaan, onko tietyt osaamistavoitteet saavutettu. Summatiivinen arviointi on lopputuotoksen arviointia. (Kananoja 1999, 68.) Näitä arviointityyppejä käytetään vieläkin, mutta niiden ohelle on kehitetty myös muita ja monipuolisempia tapoja suorittaa arviointia. Nykyään arvioinnin piiriin ajatellaan kuuluvan formaalin eli kokeiden perusteella mitattavan kirjatiedon lisäksi myös käytännöllinen ja informaali tieto. Oppilaan tietoisuutta omasta ajattelustaan ja eri tietojen soveltamista osana opittavaa asiaa painotetaan enemmän. (Unkari-Virtanen 2006.) Oheinen kaavio (kuva 1) kuvaa eri arviointityyppejä ja siitä saatavaa tietoa. Diagnostinen arviointi on usein opintoja edeltävää ja auttaa hahmottamaan opiskelijan valmiudet. Formattiivinen arviointi on opintojakson aikaista arviointi ja antaa arvioitsijalle tietoa opintojen etenemisestä. Summatiivisella arvioinnilla voidaan mitata puolestaan jonkun tietyn osa-alueen osaamista, ja siitä saatava tieto on usein kapea-alaista.

Kuva 1. Arviointityypit (Kananoja 1999, 68).

Arviointi voi kohdistua oppilaiden lisäksi opettajien ja koulutusorganisaatioiden arviointiin. Koululainsäädännössä koulutusorganisaatioiden arviointi otettiin ensimmäistä kertaa lakitekstiin vuonna 1999. Tämä korostaa erityisesti arvioinnin tärkeyttä. Lain mukaan koulutusta tulee arvioida juuri koulujen sisällä sekä ulkopuolisten toimesta. Lain mukaan tulokset pitää myös julkaista. (Uusikylä & Atjonen 2000, 164.) Arviointi voi kohdistua koko prosessiin tai johonkin yksittäiseen tuotokseen. Tällöin arvioinnin päämääränä on selventää tavoitteita ja esimerkiksi koulutuksen tasoa. (Rauste-von Wright ym. 2003, 178.)

Tanssioppilaan oppimisesta arvioidaan monia eri elementtejä, kuten oppimismennoetta, tiedon sisäistämistä ja muistamista. Tanssin tekniikkaopinnoissa arvioidaan erityisesti oppimismennoetta ja tarkastellaan oppilaiden kykyä oppia sarjat nopeasti. Tämän lisäksi arvioidaan myös kehollisia valmiuksia, kuten voiman ja liikkuvuuden kehittymistä, jotka puolestaan edesauttavat eri tanssitekniikoiden oppimisessa. Tanssissa tekniikan arviointi on vaikeaa, sillä kun urheilussa mitataan esimerkiksi juoksijoiden kehittymistä ajan perusteella, ei tanssissa ole tehty mitään yksittäisiä mittareita, joilla edistymistä voisi mitata. Arvioijan pitääkin aina itse määrittää kriteerit, joita hän käyttää. Arvioija on usein opettaja, mutta myös oppija itse voi arvioida oppimistaan. Itsearviointi onkin erittäin hyvä tapa monipuolistaa arviointia. Myös vertaisarviointin käyttö on tanssin opinnoissa hyvin yleistä. Siinä oppijat arvioivat toisiaan ja antavat palautetta.

Käsittelen arviointia ja palautteenantoa tanssitunnilla tapahtuneessa oppimistilanteessa niin oppilaan kuin opettajan kannalta. Pohdin palautteenannon merkitystä oppimisprosessissa pääasiassa tanssinharrastajilla. Käsittelen myös tanssinopettajan ammattiin opiskelevien opiskelijoiden arviointia ja palautteenantoa. Jatkossa käytän molempia termejä, arviointia ja palautteenantoa, läpi opinnäytetyöni. Palautteenannosta puhuttaessa tarkoitan tanssitunnilla tapahtuvaa suullista arviointia. Selvennän lukukohtaisesti, mikä erityispainotus termeillä kulloinkin on.

Opimme joka päivä jotain uutta. Oppimisen historiaa ja oppimistapahtumaa on tutkittu paljon, ja siitä on esitetty monia teorioita. Oppimisprosessi on pitkäaikainen tapahtumien ketju, ja se voi kestää koko elämämme ajan. Oppimista tapahtuu jatkuvasti myös tiedostamattamme. Oppimisprosessi koostuu useista oppimistapahtumista, joihin oppija voi vaikuttaa motivaationsa kautta. Oppiminen on monisyinen tapahtuma, johon vaikuttavat niin opettaja, oppija, ympäristö ja sen aiheuttamat vaikutukset. Von Wrightin (1992, 2) mukaan oppimistapahtumaan myötävaikuttavat ihmisen biologisesti määräytyvät oppimisen mahdollisuudet ja rajoitukset sekä tiedon hahmottamistavat. Myös kaikella aiemmin opitulla ja tiedetyllä on oma vaikutuksensa oppimiseen. Oppimiseen liittyy myös arvion saaminen oppimistuloksista. Arviointi on tarkoitettu helpottamaan ja ohjaamaan oppijan oppimisprosessia oikeaan suuntaan.

Kokeiden, testien ja tenttien tulokset antavat viitteitä siitä, kuinka oppimistapahtuma on sujunut, mutta kaikkea oppimisprosessissa tapahtunutta oppimista ja oivaltamista on mahdoton mitata. Tanssitunnilla puolestaan opettaja antaa palautetta auttaakseen oppilaita oppimaan ja edistymään sekä kannustaakseen heitä eteenpäin oppimisprosessissaan. Tanssitunneilla oppimistapahtuma voidaan tarkkailla hyvinkin selkeästi. Tutkimukseni aikana testasin oppilaillani heidän tietämättään erilaisia tapoja ja tyyliä antaa palautetta sekä tarkastelin heidän reaktioitaan.

TESTI A

Tutkiessani kerran viikossa harjoittelevia oppilaita ja teettäessäni heille tietyn askelsarjan huomasin eroavaisuuksia oppilaiden oppimisnopeudessa. Osa oppilaista oppi sarjan A-osan aikaisemmin kuin toiset. Joukossa oli myös muutama, jolle sarjan B-osa oli helpompi hahmottaa aluksi. Kahden viikon jälkeen lisäsin sarjaan kädet, jotka vaativat jo paljon koordinaation omaksumista. Nyt oppimisprosessiin tuli selkeästi pieni katkos, sillä osalle oppilaista käsien yhdistäminen jalkoihin oli erittäin vaikeaa. Huomasin, että tässä vaiheessa antamani korjaava palaute käsien

*muodosta ärsytti, sillä liikkeet eivät olleet vielä selviä. Toisaalta huomasi, että rohkaisevalla ja kannustavalla palautteella oli selvästi positiivisia vaikutuksia oppimismenoon.
(Tutkimuspäiväkirja 2011.)*

Arviointia ja palautteen antoa tulisi olla siis koko oppimisprosessin ajan. Samankaltaisiin ajatuksiin törmäsin tutkiessani Rauste-von Wrightin ym. (2003, 178) kirjoittamaa kirjaa oppimisesta ja koulutuksesta. He totesivat tekstissään:

Käsityksemme on, että arvioinnin ei tulisi olla loppulisäke vaan olennainen osa itse koulutusprosessia. Sen päämääränä on selvittää tavoitteita; auttaa sekä opettajia että oppijia näkemään, mitä siihen mennessä on saavutettu ja mitä vaihtoehtoja kannattaa jatkossa harkita. (Wrightin ym. 2003, 178.)

Kuten koulumaailmassa, niin tanssinopiskelussakin arvioinnin ja palautteen anton tulisi olla oppimista tukevia. Kokemukseni mukaan tanssinopiskelussa palautteenannolla on vielä suurempi merkitys motivaation tuojana kuin arvioinnilla on koulumaailmassa. Arviointi ohjaa osaltaan myös oppilaan tavoitteiden asettamista.

2.1 Palaute ja arviointi tanssinopetuksessa

Tanssinopetuksessa puhutaan useammin palautteenannosta kuin arvioinnista. Käsittelenkin palautteenantoa osana arviointia, koska useimmiten tanssin tekniikkatunneilla saatu arvio työskentelystä on verbaalisen palautteen muodossa. Sanan palaute kirjoittaminen Internetin hakupalvelimeen tuottaa yli kaksi miljoonaa hakutulosta. Tämä kertoo osaltaan palautteen tärkeydestä. Niin arviointia kuin palautteenantoakin tapahtuu jatkuvasti. Palautetta tanssinopetuksessa olen pohtinut tanssin harrastajille tekemäni kyselytutkimuksen pohjalta (liite 1).

Tanssin oppimisessa palaute on opettajan lausuma kommentti, jonka tavoitteena on ohjata opiskelijaa oikeaan suuntaan tai kannustaa jatkamaan häntä samalla tavoin. Sana palaute herättää ihmisissä sekä positiivisia että negatiivisia tuntemuksia. Useat saattavat mieltää palautteen saamisen ja arvioinnin inhottaviksi ja kielteisiksi. Tämä juontaa siitä, että kouluarviointi kohdistuu vain yksilösuorituksiin ja oppilaiden vertailuun, mikä puolestaan

ruokkii kilpailua (Virta 1999, 20.) Kilpailu voi tuntua monesta oppilaasta vastenmieliseltä eikä näin ollen tue oppimisprosessia myönteisesti.

Aalto (2002, 12) esittelee kirjassaan termejä, jotka kuvaavat negatiivista palautteenantoa. Näitä sanoja ovat negatiivinen kritiikki ja korjaava palaute. Itse hän ehdottaa käytettäväksi sanaa oppimispalaute, jolloin sanan painopiste olisi enemmän oppimisessa kuin virheiden etsimisessä. Jotta oppilas oppii saamastaan palautteesta, on oleellista, että hän suhtautuu siihen avoimin mielin.

Palautetilanteessa oppijoita on aina kaksi (Aalto 2002, 12). Tanssitunnilla oppilas saa usein palautetta tehdessään jonkin liikkeen tai liikesommitelman väärin. Tällöin opettaja haluaa korjata oppilaan tekemän virheen, ja palaute on tällöin korjaavaa. Tanssitunnilla voi ilmetä myös negatiivista palautetta, jota opettaja saattaa antaa tiedostamattaan. Tanssitunnilla annettavan palautteen voi siis karkeasti jakaa kolmeen eri lajiin, joita ovat positiivinen palaute, korjaava palaute ja negatiivinen palaute. Positiivinen palaute on kannustusta ja kehuja, kun oppilas suoriutuu tehtävästä oikein. Korjaava palaute on neutraalia ja palautteen antajasta ja vastaanottajasta riippuen se voi muuttua positiiviseksi tai negatiiviseksi. Kuitenkin korjaavan palautteen tarkoituksena on olla positiivista ja oppimista tukevaa.

Oppilas saattaa kuitenkin usein mieltää korjaukset negatiiviseksi palautteeksi. Negatiivinen palaute on oppilasta toruvaa ja suoritusta arvostelevaa. Hämäläisen (2003) mukaan tanssin tekniikkatunneilla ilmenevä arviointi on paljolti korjaavaa palautetta, jota annetaan kehon liikkeistä ja asennoista. Myös kokemukseni mukaan valtaosa tunnin aikana ilmenevästä palautteesta on siis korjaavaa palautetta. Verbaalinen eli sanallinen palaute voi koskea myös oppilaan persoonaa, käyttäytymistä tai toimintatapoja. Palautetta voi saada myös muussa kuin verbaalisessa muodossa. Tiedostamattaan opettaja saattaa antaa palautetta katseiden ja eleiden kautta. Tanssitunnilla palautetta annetaan yksittäiselle henkilölle tai koko ryhmälle yhdessä. (Hämäläinen 2003.) Katseiden ja eleiden kautta annettu tiedostettu ja tiedostamaton palaute tulkitaan usein

negatiiviseksi. Tanssin opiskelussa oppilaat ovat hyvin herkkiä palautteelle ja katseille sekä äänenpainoille.

Tanssinopetuksessa palaute voi kohdistua myös oppilaan persoonaan, ulkonäköön, asenteisiin tai osaamiseen. Oppilaan tulisi saada positiivista palautetta kaikilta näiltä osa-alueilta. Positiivisen palautteen vähäisyys voi aiheuttaa motivaation laskemista. Negatiivinen palaute ei taas puolestaan saisi kohdistua henkilön ulkonäköön, persoonaan tai valmiuksiin. Oikealla tavalla kohdistettu palaute herättää oppijassa halun muuttua ja oppia. Kannustavan palautteen ansiosta oppilaan itsetunto vahvistuu ja hän voi muutenkin paremmin luokassa. (Aalto 2004, 48.)

Tanssiminen on ihmiselle luonnollinen itseilmaisun muoto (Anttila 1994, 10). Ihmisen persoona on väistämättä läsnä hänen tanssimisessaan ja liikekielessään. Tietyistä luoduista liikkeistä ja tanssin tekniikoista huolimatta meillä on siis aina oma tyylimme ja tapamme tehdä liikkeet, eli omaamme oman persoonallisen liikekielen. Lapsen ja nuoren kehittyessä muokkautuu myös hänen persoonallisuutensa ja hänen oma liikekielensä. Anttila (1994, 10) korostaa, että kaikille tärkeän persoonallisen ilmaisuvoiman kehittäminen kuuluu tanssikasvatukseen. On hyvä huomioida, että opettaja ei palautteenannolla kitke pois oppilaiden persoonallista otetta vaan rohkaisee oppilaita luovuuteen.

Tanssitunnit niin harrastajilla kuin ammattiopinnoissa olevilla ovat pääsääntöisesti ryhmäopetustilanteita, ja opiskelija on arvioinnin ja valvonnan kohteena. Hämäläinen (2002) siteeraa Greeniä (2001, 164) tekstissään ja jatkaa, että valvonta on silloin tehokkainta, kun tanssija kokee myös itse olevansa valvonnan kohteena. Näin opiskelija alkaa myös itse tarkkailla tekemisiään ja korjata itse itseään. Varttuessaan tanssin opiskelija alkaa hahmottaa paremmin omia virheitään ja pystyy paremmin korjaamaan ja arvioimaan tekemisiään opettajan ohjeiden mukaan.

Tanssitunneilla myös muut ryhmän jäsenet arvioivat toistensa suorituksia. Hämäläinen (2002) korostaa, että tanssijat eivät useinkaan näe harjoitustilanteissa toisiaan persoonina vaan pelkkinä kehoina, jotka tekevät liikkeitä oikein tai väärin. Moni opettaja on varmasti havahtunut vasta jälkeinpäin ajatukseen siitä, että oppilaat ovatkin yksilöitä ja persoonia, ja se kaikki heijastuu myös liikkeisiin.

Tanssitunneilla käytetyt rivistöt ja liikkuminen yksitellen tilan poikki mahdollistavat valvonnan ja toisien tarkkailun. Tässä opettajankin on oltava valppaana ja vältettävä arkojen oppilaiden kanssa tilan poikki liikkumista pienissä ryhmissä, sillä jotkut oppilaat tuntevat itsensä hyvin epävarmoiksi toisten tarkkailun alaisina. Oppilaan edistymistä auttaa se, että hän tulee huomioiduksi ja ohjatuksi. Liiallisella huomioimisella saattaa olla myös negatiivisia vaikutuksia oppilaan oppimisen kannalta. Lapsilla ja varsinkin murrosiässä olevilla nuorilla arviointi ja tunteiden kehitys liittyvät myös vahvasti yhteen. Yhdyn Turpeisen ja Toivasen (2008) kirjoitukseen siitä, että tanssi ja siihen vahvasti kuuluva kehollisuus ovat itsetuntemuksen laajentamista alueille, joita onkin usein vaikea kuvata sanoilla. Nuoren kehollisuus kehittyy vahvasti varsinkin murrosiässä. (Karppinen ym. 2008,123.)

Eräs murrosiässä ollut oppilasryhmäni piti inhottavana tilan poikki liikkuvia sarjoja, koska he tunsivat itsensä niin epävarmoiksi. Ryhmästä huokui epävarmuus ja varsinkin kulmasta liikkuessamme heistä tuli entistä arempia. (Tutkimuspäiväkirja 2011.)

Tunnilla saadun palautteenannon lisäksi on hyvä järjestää opettajien ja oppilaiden välillä arviointikeskusteluja. Anttilan (1994, 70) mukaan arviointi voi olla myös oppilaan ja opettajan yhteinen tapahtuma, johon kuuluu opettajan arviointi. Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärään opetussuunnitelman perusteiden mukaan (Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärään opetussuunnitelman perusteet 2002, 14) arvioinnin tulee perustua opettajan ja oppilaan väliseen arviointikeskusteluun. On hyvä saada palautetta tuntitilanteissa, mutta kahdenkeskiset arviointitilanteet ovat myös tärkeitä ja antavat oppilaalle kokonaiskuvan hänen osaamisestaan.

Keskusteleavassa arvioinnissa oppilaalla on hyvä mahdollisuus antaa myös opettajalle palautetta. Nuoren tanssioppilaan on kuitenkin vaikea antaa opettajalle palautetta suoraan ja arvioida opettajan työtä. Opettajan olisikin hyvä kerätä lukukauden lopuksi kirjallinen nimetön palaute oppilailta. Näin opettaja saa tärkeää tietoa – palautetta tehdystä työstä ja oppilailla on mahdollisuus sanoa mielipide.

Arvioinnilla on monia tehtäviä, jotka vaihtelevat arvioijan ja tarpeen mukaan. Jo aikaisemmin olen sivunnut ajatusta siitä, että mielestäni yksi arvioinnin tärkeimpiä tehtäviä tanssinopiskelussa on motivaation säilyttäminen ja lisääminen. Tanssinopiskelu on kuitenkin pitkälti vapaaehtoista, erityisesti tällöin tulisi säilyttää harrastuksen mielekkyys. Tämä koskee mielestäni kaikenikäisiä tanssin harrastajia. Arvioinnin tulisi tukea oppilasta kehittämään itsestään realistista kuvaa. Tällöin keskeisenä pidetään myös oppilaan itsearviointia. (Virta 1999, 20.) Onnistuessaan ja ollessaan realistista arviointi vaikuttaa oppimisprosessiin myönteisesti lisäten motivaatiota ja parantaen näin oppimistuloksia.

Motivaatio on oppimisessa suuressa roolissa. Tanssin ammattiopiskelijaksi asti tuskin päätyy kukaan, ellei ole täysin motivoitunut. On siis mielenkiintoista tutkia, miten motivaatio on jatkunut tanssinopintoja kohtaan koko nuoruuden ja lapsuuden ajan ja mitkä tekijät saattavat heikentää oppilaan motivaatiota. On selvää, että palautteenanto ja arviointi ovat osatekijöitä motivaation säilymiseen.

Arvioinnin olemassaolo tukee osaltaan myös oppimismotivaatiota asioiden syvällisempään opiskeluun. Kun opiskelija tietää, että asiat on sisäistettävä eikä kokeessa riitä pelkkä kirjan lauseiden toistelu, on opiskelijan motivaatio asioiden syvälliseen opiskeluun erilainen. (Hakkarainen ym. 2004, 106.) Oppilaita vertaileva ja suorittamista korostava arviointi edistää suoritustavoitteita ja pinnalliseen oppimiseen liittyvän ulkoisen motivaation syntyä. Kasvatustieteelliset tutkimukset ovat osoittaneet, että oppilaiden kannustaminen ymmärtämään opittava asia on motivaation kannalta erittäin suotuisaa.

2.1.1 Arvioinnin historiaa tanssinopetuksessa

Pohtiessani palautteenannon historiaa tanssikasvatuksessa en voi olla sivuuttamatta baletin opetusta. Klassisen baletin opetus on ollut ja on vieläkin erittäin kurinalaista, valvottua sekä tavoitehakuista. Tämä kaikki lienee peruja balettimaailman hierarkiasta sekä lajin vaatimasta huipputekniikasta ja virtuositeettimaisesta osaamisesta. Oman kokemukseni mukaan niin klassisen baletin opettajilla kuin tanssinopettajilla on paljon auktoriteettia opetustilanteissa ja heidän opettamaansa asiaan uskotaan epäilemättä sen oikeellisuutta.

Opettaja on tanssitunnin vastuuhahmo, hän on vastuussa siitä, mitä tunnilla tapahtuu. Opettaja arvioi sekä korjaa oppilaiden suorituksia ja antaa niistä palautetta. Tanssin tekniikkaopetukseen liittyy siis myös vallankäyttöä. (Hämäläinen 2003.) Tanssijoita pidetään usein hyvin kurinalaisina ja kuuliaisina sekä tunnollisina oppijoina. Tämä juontaa juurensa mielestäni kurinalaisesta baletin maailmasta, josta tietty tunnin järjestys, opettajan kunnioittaminen ja kuri on myös siirtynyt muiden tanssityylien opettamiseen.

Muistan monia balettitunteja, joilla järjestys ja kurinalaisuus olivat vahvasti läsnä. Vieraillevien ulkomaalaisten baletin opettajien tunnit olivat usein niin jännittäviä, että saatoin vain täristä tangon äärellä ennen sarjan alkua. (Tutkimuspäiväkirja, muistelmat 2011.)

Liika kuri tappaa mielestäni luovuuden mutta toisaalta se ajaa parempaan suoritukseen ja oppimiseen mikä puolestaan tukee baletin vaatimaa täydellisyyttä. Hämäläisen (2002) mukaan tanssin tekniikkaopetus antaa tanssinopettajalle paljon vallankäytön mahdollisuuksia.

Oppilaiden luottaessa opettajien neuvoihin ja taitoihin on opettajalla mahdollisuus opettaa heitä omien esteettisten näkemystensä pohjalta. Palautteella ja arvioinnilla opettaja vielä ohjaa oppilaita haluttuun suuntaan. On siis erittäin tärkeää että opettaja ymmärtää valtansa ja vastuunsa, sillä oppilaat luottavat usein tanssinopettajaansa lähes sataprosenttisesti.

2.1.2 Arviointi eri taidetanssin lajeissa

Katsaus arvioinnin historiaan taidetanssin kentällä osoittaa, että myös eri tanssilajien arvioinnissa saattaa ilmetä eroavaisuuksia. Jo pelkästään lajien vaatimat osaamisalueet pakottavat arvioijan arvioimaan varsinkin tanssiteknisiä asioita eritavoin. Myös lajien historia ja perinteet saattavat vaikuttaa opettajan tapaan arvioida. Toki kaikkiin näihinkin arviointitapoihin ja tyyleihin vaikuttavat oppilasryhmä, heidän ikänsä ja taitotasonsa, opettaja ja hänen tyyliinsä sekä käytettävissä oleva aika.

Klassisen baletin perinteiden mukaan lajin arviointi on erittäin kurinalaista ja täydellisyyteen pyrkivää. Tosin nykypäivänä tanssin ollessa harrastus ei tanssin oppijoilta voi vaatia täydellistä suoritusta ja näin arviointikin on muuttunut löyhemmäksi. Jazztanssin ollessa vauhdikkaampaa ja tunnin tempon ollessa nopea saattaa arviointi olla enemmän kommentteja ja huudahduksia tunnin keskellä. Voi olla, että tiettyjen teknisten asioiden äärelle ei pysähdytä niin kauaksi aikaa kuin baletti- tai nykytanssi tunnilla saatettaisiin tehdä. Nykytanssitunnilla oppilasryhmästä ja iästä riippuen liikettä saatetaan jäädä jopa hieman analysoimaan. Saadessaan palautetta tällaisella tunnilla oppilas voi kokeilla liikettä uudelleen ja koko ryhmän kanssa voidaan miettiä liikkeen ketjuuntumista ja jäsentymistä kehossa. Varsinkin tanssinammattiopinnoissa painopiste on tanssilajien oikean tekniikan oppimisessa ja tällöin on tärkeää, että liike tehdään oikein ja että opiskelijalla on myös tietty ymmärrys liikkeestä. Palautteenannossa saatetaan olla siis entistä tarkempia ja opettajat antavat tällöin palautetta herkemmin.

2.2 Arvostelu osana arviointia

Arvostelu tarkoittaa, että oppilaan suoritusta verrataan muiden oppilaiden suorituksiin, ja tällöin tulos ilmaistaan usein numerona. (Uusikylä & Atjonen 2000, 191.) Arvosteltaessa tuloksia voidaan verrata tavoitteisiin ja tarkastella, että onko tavoitteen saavutettu. Kouluarvioinnissa on tavallista, että arvosteltaessa oppilasta eli annettaessa hänelle numeroa, kiinnitetään huomiota myös hänen edistymiseensä opintojakson aikana. Muita

arvostelukriteerejä voivat olla osallistuminen tunneilla, kotitehtävien tekeminen ja poissaolojen lukumäärä. Tentit ja esseet otetaan luonnollisesti mukaan arvosteluun. On tärkeää, että arvostelukriteerit ovat selkeät ja selvät oppilaille aina opintojakson alkaessa. Näitä kriteerejä käytetään arvosteltaessa tanssinopettajaopiskelijoita.

Arvostelukriteerit voivat vaihdella opetettavan aineen tai opettajan mukaan, mutta opintoryhmän kesken niiden tulisi pysyä samanlaisina ja tasapuolisina. Näin numerot ja arvosanat ovat myöhemmin verrannollisia keskenään. Tanssinopiskelua on kuitenkin lähes mahdoton arvostella kokonaisuudessaan, sillä edistymistä on vaikeaa mitata, eikä siihen ole kehitetty mitään mittareita. Tanssin tekniikkaopintoihin on kuitenkin mahdollista luoda kriteereitä, ja näin opettajan olisi helpompi arvostella teknistä edistymistä myös tanssin harrastajien opinnoissa.

Anttila (1994,70) kehottaakin tanssinopettajia pohtimaan joitain mittareita, joiden avulla he pystyisivät mittaamaan edistymistä ja arvioimaan oppimista. Hän ehdottaa, että yksi tapa tutkia edistymistä on niin sanotun ”liikeprofiilin” ylläpito. Tarkoitus olisi, että opettaja havainnoi oppilaita tavallista tarkemmin ja kirjaa havaintonsa ylös. Kehitystä voi arvioida Anttilan (1994,70) mukaan seuraavilta alueilta:

Taulukko 1. Kehityksen arvioinnin alueet

Arvioinnin alueet	Erityispainotukset
Kehontuntemus:	kehonkäytön hallinta tai hallitsemattomuus
	monipuolisuus tai yksipuolisuus
Omaperäisyys	itse tuotetun materiaalin vaihtelevuus
Innostuneisuus	liikkumisen ilo, positiivisuus sekä energisyys
Itseluottamus	oppilaan omat ehdotukset
	liikkumisen varmuus ja selkeys
Keskittyminen	ohjeiden kuunteleminen vai omissa oloissa oleminen
Pitkäjänteisyys	harjoitusten alusta loppuun tekeminen
Yhteistyökyky	yhteisten sääntöjen noudattaminen

Halutessaan opettaja voi tehdä muistiinpanoja oheisten kriteerien pohjalta ja verrata niitä tavoitteisiin. Myöhemmin näihin muistiinpanoihin voidaan palata arviointikeskustelussa. Opettajan havainnot toimivat tällöin keskustelun pohjana ja niiden avulla tarkastellaan, onko edistymistä syntynyt. Tämäntapainen oppilaiden yksilöllinen arvioiminen on työlästä ja aikaa vievää mutta auttaa opettajaa arvioinnissa. Vaikka oppilaita arvosteltaisiin tietyn kriteeristön pohjalta, ei se tarkoita, että arvosanan tulisi olla numeraalinen, vaan se voi yhtä hyvin olla myös sanallinen. Tanssinkentällä on oltu ehkä vain hieman laiskoja tai haluttomia tämäntyyliseen arvosteluun ja arvostelukriteeristön luomiseen. On totta, että on mahdoton mitata eläytymistä, intohimoa ja luovuutta, mutta taidetanssin kehittyessä yhä tekniikkakeskeisemmäksi ja teknisiä taitoja ihannoivaksi olisi varmasti paikallaan luoda kriteeristö tanssiteknisten taitojen kehittymiseen.

Arvostelu voi haitata heikkojen oppilaiden oppimisprosessia, mikäli arvostelussa käytetään numeroita ja niiden tärkeys tuodaan esille. Numeroista syntyy usein kilpailu oppilaiden välillä, eikä oppimistilanne ole enää tällöin kovinkaan kannustava. Toisaalta kilpailu voi olla myös positiivista ja kannustaa oppilaita opiskelemaan ahkerammin saavuttaakseen parempia numeroita. Tanssin perusopintojen parissa ei ainakaan vielä ole painetta arvostella oppilaita numeroarvosanoin tai vertaamalla heidän edistymistään keskenään. Tärkeämpää harrastajien arvioinnissa on mitata edistymistä hänen omaan aikaisempaan osaamiseensa ja antaa arvio tämän pohjalta. Numeerista arviointia eli arvostelua käytetään tanssinopiskelussa osittain siirryttäessä tanssin ammattiopintoihin. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaitoksen asettamat tavoitteet kullekin opintojaksolle. Tanssiala ei kuitenkaan vaadi numeerista arviointia. Ammattiopinnoissa numeerisen arvioinnin tarve tulee yhteisen eurooppalaisen koulutuskentän vaatimuksista kehittää yhtenäisen korkeakoulujärjestelmä.

Arvostelija on usein opettaja, sillä hän päättää numeerisesta arvosanasta sekä myös siitä, onko opintojakso hyväksytty vai hylätty. Opettajalla on siis suuri valta ja vastuu annettaessa numeroita ja arvosanoja. Sanallisessa arvioinnissa opettaja voi perustella paremmin tuloksia sekä ohjata, tukea ja kannustaa. Uskoisin, että numeroarvioinnilla on suurempi merkitys monien vanhempien mielestä ja se merkitsee enemmän yhteiskunnassamme. Hyviä numeroita arvostetaan, sillä niiden avulla ja niitä vertailemalla opiskelijat valitaan jatko-opintoihin. Monesti ne vaikuttavat myös työpaikan saannissa ja niillä on paljon painoarvoa. Numeroita arvostetaan myös enemmän, sillä niitä on helpompi vertailla keskenään, ja näin oppilaita on helpompi asettaa paremmuusjärjestykseen. Tämä kaikki arvostus tekeekin arvostelusta melko hankalaa ja luo samalla paineita opiskelijalle saada hyviä numeroita. Numeerinen arvostelu on perusteltua silloin, kun oppimistavoitteet ovat selkeät. Oppijalla täytyy olla myös selkeä ymmärrys siitä, mistä numero koostuu ja kriteereiden on oltava tiedossa. Esimerkiksi tanssiteknisiä aineita arvosteltaessa

numeerisesti voivat kriteereinä olla esimerkiksi oppilaan oma edistyminen verrattuna ryhmään ja omaan taitotasoonsa.

Tehokkain arviointikeino oppimisprosessin kannalta, etenkin tanssin ammattiopinnoissa olisi sekä numeerinen että sanallinen arviointi. Numeerinen arviointi osoittaa opiskelijalle taitotasonsa suhteessa muihin. Sanallisella arvioinnilla opettaja voi korostaa vielä kehittymisen alueita ja osoittaa asiat, joissa on menty eteenpäin. Tärkeää on, että oppimista arvioidaan koko oppimisprosessin ajan. Silloin tiedetään, missä opinnoissa ollaan sillä hetkellä ja miten kannattaisi edetä, jotta saavutettaisiin vielä parempia tuloksia. Koko oppimisprosessin aikaisen kattavan arvioinnin tanssin ammattiopinnoissa tulisi olla monipuolista. Sen tulisi koostua sekä opettajan tekemästä arvioinnista että oppilaiden itsearviointista ja näiden arviointitulosten vertailuista.

2.3 Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteena voivat olla oppijaryhmä, opettaja, oppilaitos tai koko koululaitos. Arviointi ei aina kohdistu opiskelijan kertaluontoisiin kokeisiin tai testeihin, joita opettaja tarkastelee tai tanssinopiskelussa vastaavasti pidettäviin yksittäisiin näytetunteihin. Suullisen palautteen kohteena tanssin tekniikkatunnilla on useammin koko ryhmä kuin vain yksittäinen oppilas. Näin ollen palaute ja arviointi saattavat välillä olla liian yleisluontoista eivätkä auta oppilaita toivottuun päämäärään.

Tanssikasvatuksessa arvioitavina ovat osaamisen alueet, joihin vaikuttavat niin fyysiset kuin henkisetkin valmiudet. Tämän vuoksi palautteen annolla ja arvostelulla on erityinen ja erilainen painotus tanssikasvatuksessa. Arvioinnin kohteena on myös asioita, jotka ovat tiiviisti sidoksissa oppilaan persoonallisuuteen. Palaute saattaa usein olla hyvin henkilökohtaista opettajan korjatessa käsien asentoa tai antaessa palautetta oppilaan liikkuvuudesta tai tavasta, miten oppilas suoriutuu liikkeistä. Opettajan on siis tärkeää tuntea oppilaansa ja tietää, kuinka palautetta voi kullekin oppilaalle antaa, jotta siitä olisi mahdollisimman suuri hyöty, eikä se vaikuttaisi negatiivisesti

oppimisprosessiin. Tanssiessamme ja sitä opiskellessamme olemme herkempiä loukkaantumaan henkisesti, koska tanssin oppiminen on henkilökohtaisempi prosessi kuin esimerkiksi matematiikan oppiminen. Se voi tuntua henkilökohtaisemmalta, sillä siinä arvioidaan kehollisten taitojen oppimisen ja liikkeiden ymmärtämisen lisäksi henkisten valmiuksien kehittymistä. Palautteenannon kohteita ovat kehontuntemus, omaperäisyys, oppimismen nopeus, keskittymiskyky, liikkeiden suorittaminen, yhteistyötaidot tuntitilanteissa ja esiintymistaidot.

Arvioitaessa ammattiin opiskelevia arvioinnin kohteet ovat tanssin tekniikkatunneilla miltei samat mutta lisäksi korostetaan sitoutumista ja motivaatiota opintoja kohtaan. Myös opinnoissa edistyminen on tärkeässä roolissa ja sitä painotetaan koko opiskeluiden ajan. Ammattiopinnoissa arvioinnin kohteet vaihtelevat arvioitavan aineen mukaan mutta kuitenkin niin, että arviointi on miltei aina jatkuvaa ja koko prosessin aikaista arviointia eikä pelkästään kokeen tai lopputuotoksen arvostelua.

Arvioinnissa kohteena voivat myös olla oppilaiden keskustelu- ja vuorovaikutustaidot. Vuorovaikutukseen ja keskusteluun pohjautuva arviointi on subjektiivista. (Virta 1999, 62 - 63.) Tuntitilanteessa keskustelun ja vuorovaikutuksen havainnoinnin perusteella voidaan arvioida muun muassa, kuinka oppilas hallitsee asiasisältöjä ja kuinka hän osaa jäsentää eri asiat asiakokonaisuuksiksi sekä yhdistää jo opittua ja uutta tietoa. Tämä on tärkeä osa-alue arvioitaessa tanssinopettajaksi opiskelevia, sillä vuorovaikutustaidot ja puheen selkeys ja uskallus puhua ovat tanssiopettajien päivittäisiä työkaluja. Keskustelutilanteet tuovat myös esiin oppilaiden roolia luokassa ja auttavat opettajaa paremmin tuntemaan oppilaansa. Tämän tyyppinen arviointi antaa myös puheliaille oppilaille mahdollisuuden vaikuttaa positiivisesti arvosanoihinsa. Keskustelut saattavat olla myös hedelmällisiä ja auttaa osaltaan oppilaita edistymään sekä löytämään uusia näkökulmia omiensa rinnalle.

2.4 Arvioinnin tehtävät

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan arvioinnin tehtävänä on ennen kaikkea tukea oppilaan edistymistä opinnoissaan. Lisäksi sen tulee tukea oppilaan tanssivalmiuksien ja hyvän itsetunnon kehittymistä sekä oppilaan halua kehittää itseään tanssijana. (Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärään opetussuunnitelman perusteet 2002, 14.)

Palautetta voi tanssitunnilla saada monesta asiasta ja monella eri tavalla. Palautteen saamiseen ja sen vaikutukseen oppilaan työskentelyssä vaikuttaa oppilaan asenne tanssia kohtaan. Tanssitunneilla palautteen ja arvion merkitys korostuu. Tanssinopettajan tulee olla hyvin tietoinen antamastaan palautteesta ja sen vaikutuksista. Tanssinopiskelu on sekä fyysinen että psyykinen kokonaisuus. Opiskelija saattaa olla hyvin herkkä palautteelle ja varsinkin kritiikille kun kyse on hänen luovasta työstään. Myönteisen palautteen seurauksena oppilaan itsetunto kasvaa ja hän kiinnittää enemmän huomiota niihin asioihin, joita palaute koskee. Oppilas alkaa myös uskoa itseensä ja taitoihinsa muilla tanssin osa-alueilla. Lisäksi saadessaan myönteistä palautetta oppilaan suorituskyky paranee sekä hänen kykynsä vastaanottaa kritiikkiä kehittyä. On siis tärkeää, että palaute on todenmukaista, ettei oppilas saa väärää kuvaa taidoistaan ja luule olevansa taitavampi kuin todellisuudessa on. Näin luullessaan oppilaan edistyminen saattaa pysähtyä, sillä hän ei ole enää valmis harjoittelemaan yhtä ahkerasti kuin ennen. Opettajan on myös tärkeää tuntea oppilaansa. Hyvät itsetunnon omaavat oppilaat eivät välttämättä tarvitse samalla lailla rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta kuin aremmat oppilaat. On myös tärkeää, ettei opettaja kannusta ja anna palautetta turhasta ja ohjaa oppilasta näin harhaan. Aiheettoman kehumisen seurauksena oppilas voi luulla, että on suoriutunut jostain liikkeestä oikein vaikkei todellisuudessa ole.

Kerran minulla oli baletin opettaja, joka aina kannusti ja kehui kaikkia sekä oli yltiöpositiivinen. Lopulta emme luokan kesken enää kukaan luottaneet saamaamme palautteeseen emmekä uskoneet sitä täysin todeksi. (Tutkimuspäiväkirja, muistelmat 2011.)

Liika positiivinen palaute voi siis menettää myös tehonsa. Samalla palautteen kannustava merkitys häviää. Palaute ja kannustus voivat toimia myös oppilaan motivoijina.

Opettaja voi huomata oppilaidensa olevan erityisen väsyneitä ja päättää tällöin kannustaa heitä tunnin läpi. Opettajan kannustuksen kautta oppilaista voi löytyä vielä uusia voimavaroja tunnin kulkuun, ja oppilaat voivat myös huomata onnistuvansa jossain.

Juuri ennen lomaa eräällä jazztunnilla tunsin itseni erittäin väsyneeksi. Opettaja huomasi, että sama tunnetila vallitsi koko luokassa. Venyttelyjen ja rentoutumisen sijaan hän kuitenkin päätti vetää tunnin täysillä läpi. Huomasin kuinka löysinkin opettajan kannustuksen ansiosta itsestäni vielä uusia voimavaroja niin fyysisesti kuin psyykkisesti. (Tutkimuspäiväkirja, muistelmat 2011.)

Palautteen on oltava myös johdonmukaista ja päämäärätietoista, jotta se olisi oppilasta tukevaa. Usein opettajat antavat liikaa palautetta yhden sarjan aikana, eikä opiskelija kykene käsittelemään kaikkia ohjeita ja palautteita sekä saattaa myös häkeltyä suuresta palautteen määrästä.

Kriittisellä palautteella, jonka tarkoituksena on korjata, on usein enemmän vaikutusta kehitykseen kuin pelkällä positiivisella palautteella. Kriittisen eli korjaavan palautteen tarkoitus on ohjata oppilasta oikeaan suuntaan. Yleisesti tunnin aikana annettavan korjaavan palautteen tulisi näin ollen suuntautua aina oppilaan tekemiseen tai olemiseen tunnilla - ei niinkään persoonaan tai ulkonäköön. Palautteen tulisi olla myös perusteltua ja aiheellista aivan kuten positiivisen palautteenkin.

Toiset oppilaat eivät halua uskoa tekevänsä joitain asioita väärin, ja heidän on vaikea hyväksyä negatiivista palautetta korjaavana. Usein tämäntyypiset oppilaat ohittavat palautteen selittelemällä eivätkä ota korjauksia tarkasteltaviksi ja työn alle. Opettajien pitäisi olla myös näistä tapauksista tietoinen ja auttaa oppilaita kehittymään.

Arvioinnin tulisi olla aina oppijaa tukevaa. Arvioitsijan pitäisi pystyä osoittamaan se, miten tulokset on koottu ja mitkä asiat vaikuttavat arviointiin. Joskus voi käydä niin, että arviointijärjestelmän takia tiedosta tulee jotain mitä mitataan ja tarkastellaan määrällisesti. Näin korostuu tiedon hyötyarvo ja sille kasvaa myös vaihtoarvo, jolloin oppilas miettii, mitä hän saa osaamisen vastikkeena. (Virta 1999, 11.) Tällöin oppilaalle ei ole enää tärkeintä jonkin asian osaaminen tai tietäminen vaan enemmänkin arvioinnin tulokset. Oppilas ei enää halua oppia taitoja tai tietoja osataksaan enemmän vaan siksi, että saisi parempia numeroita.

Näin käy usein, kun luokassa on liikaa kilpailua, ja kaikki oppilaat haluavat pärjätä ja olla opettajan suosikkeja. Myös kotona luotu paine saada hyviä numeroita voi johtaa vain oppilaan tulosten tarkasteluun. Virta (Virta 1999, 11) jatkaa vielä, että juuri tällä tavoin arviointi tukee väärää asioita. Oppimismotivaatio muuttuu instrumentaaliseksi eli välineelliseksi, mikä korostuu erityisesti kokeissa tai tenteissä. Esimerkiksi jos tanssinopettajakoulutuksessa olisi paljon painoarvoa tenteillä, oppija joutuisi opiskelemaan monia asioita vain tenttejä varten päämääränään saada hyvä tulos. Asiat voisi tulla opiskeltua ”hauki on kala” -metodilla eikä asian oppimista ja sisäistämistä tapahtuisi ollenkaan. Tällöin tieto ja osaaminen eivät ole enää opiskelun pääosassa, ja tärkeämpää ovat arvosanat. Samanlaisia ilmiöitä tapahtuu varmasti korkeakouluissa silloin, kun opiskelijoilla on päämääränä saada mahdollisimman nopeasti mahdollisimman monta kurssia suoritettua ja valmistuttua. Virta (1999, 11) korostaa, ettei näin suinkaan käy kaikille oppilaille, vaan osa voi olla aidostikin kiinnostuneita ja motivoituneita oppimaan.

Toisaalta jo pidemmälle opiskelleille voi käydä niin, että he jo varhain opiskelun alussa saavat vinkkejä siitä, mitä ja millä tavalla kannattaa kunkin opettajan kurssilla lukea päästäkseen läpi tenteistä. Näin opiskelijalta jää tärkeiden oppimisprosessien käsitteleminen väliin, ja ongelmia voi ilmetä vasta päättöyövaiheessa. (Rauste-von Wright ym. 2003, 180.) Nämä esimerkit korostavat myös monipuolisen arvioinnin tärkeyttä oppimisprosessin ja asioiden sisäistämisen kannalta koko opiskelun ajan. Opiskelun ei tulisi olla vain

numerojen suorittamista, vaan tärkeämpiä ovat opitut tiedot ja taidot sekä niiden soveltamisen oppiminen.

2.5 Arvioinnin menetelmät

Arviointitapoja voidaan luokitella eri perustein. Arvioinnin tavoitteet ja kohteet vaikuttavat siihen, mitä arvioinnin menetelmiä milloinkin käytetään. Arviointimenetelmiä on monia ja niiden tarkoitus on tukea opettajan arviointiprosessia ja auttaa oppijaa oppimaan monipuolisemmin ja paineetta. Tässä kappaleessa olen tutkinut arviointimenetelmiä, jotka ilmenevät tanssin ammattiopiskelijoiden arvostelussa.

Arviointimenetelmät vaihtelevat arvioitavan aineen mukaan. Tanssinopiskelussa tekniikkatunteja voidaan arvioida eri menetelmin kuin esimerkiksi metodiikan tunteja tai tanssinhistorian tunteja, jotka ovat oleellinen osa tanssinopettajiksi opiskelevien opetusta. Tanssin tekniikkatunnilla opettajan arviointimenetelmänä on useimmiten palautteenanto. Lisäksi opiskelija saa useimmiten numeron tanssin tekniikkaopinnoista sekä palautekeskustelussa tarkemman arvioin edistymisestään. Arviointi vaihtelee ainekohtaisesti. Useimmat teoreettiset kurssit arvostellaan arvosanoin hyväksytyt tai hylätyt.

2.5.1 Informaali ja formaali arviointi

Peruskoulutuksessa oppilaiden arvioinnin perustana ovat usein olleet kokeet, joita on pidetty tietyn aihealueen lopussa, ja kurssin numero määräytyy miltei aina kokeen numeron perusteella. Myös tanssinopiskelussa oli ennen suosittua pitää kokeita, joiden perusteella tanssinopiskelija eteni luokka-asteelta toiselle. Nykyään monet opettajat hyödyntävät laajempaa arviointia ja arvioivat oppilaitaan jatkuvasti tietyn jakson ajan. Arvostelun tukena käytetäänkin tuntiaktiivisuutta ja oppilaan läsnäoloa. Tämä nykyään jo yleistyneempi koko opintojakson havainnointiin perustuva näyttö on informaalia arviointia. Yksittäisiin kokeisiin ja testeihin perustuvaa arviointia kutsutaan formaaliksi arviointiksi (Virta 1999, 61.)

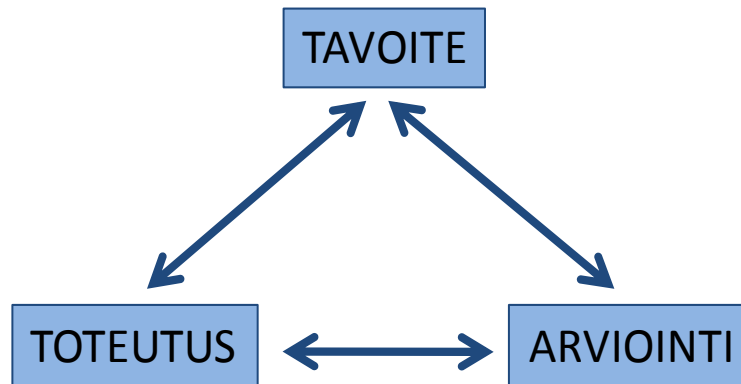
Informaali eli jatkuvaan näyttöön perustuva arviointi on oppilaan kannalta parempi, ja se antaa oppilaalle enemmän mahdollisuuksia. Voi olla, että oppilas epäonnistuu kokeessa tai näytetunnilla, koska häntä jännittää tai hänen suorituskäytöksensä on vain sillä hetkellä huonompi. Kokeen epäonnistuessa oppilaalla ei ole muuta mahdollisuutta vaikuttaa arvosanaansa.

Liian usein monet nykyiset arviointimallit keskittyvät kaavaan, jossa määritellään ensin tavoite, joka toteutetaan ja sitten lopuksi arvioidaan (Rauste-von Wright ym. 2003, 188). Tässä mallissa ei paneuduta niinkään prosessiin ja sen arviointiin, mikä olisi jo kokonaisuudessaan paljon opettavaisempaa oppijan kannalta. Koreografian tekemisessä usein prosessi saattaa olla paljon hedelmällisempi kuin itse tulos. Voi olla, että prosessin aikana opiskelija oppii enemmän ja osoittaa kyvykkyyttään useammalla eri osa-alueella kuin varsinaisesta työn tuloksesta käy ilmi. Näin ollen olisi tärkeää ymmärtää informaalin arvioinnin tärkeys ja arvioida aina koko oppimistapahtumaa eikä yksittäisiä tuloksia.

2.5.2 Itsearviointi

Itsearviointi on usein koko prosessin aikaista arvioimista. Itsearviointi voi tuntua hankalalta, sillä oppiminen tapahtuu usein huomaamatta ja vähitellen. Usein oppijaa pyydetään arvioimaan oppimisprosessia jälkeinpäin. Tällöin oppija on voinut jo unohtaa osan havainnoistaan. Tärkeämpää arvioinnin oikeellisuuden kannalta olisi, jos itsearviointia tehtäisiin koko prosessin ajan, esimerkiksi päiväkirjamuodossa. Itsearviointi yleistyi 1990-luvulla uuden lainsäädäntömyöten. Itsearviointi on didaktisesti arvokas arviointitapa. On kuitenkin hyvä muistaa, että arvio itsestämme voi olla hyvin harhainen ja todellisuudesta poikkeava, toisin kuin esimerkiksi se kuva, jonka muut luovat meistä. Tämä juontaa juurensa siihen, että usein itsearvioinnista tulee suoristus muiden joukossa. Itsearviointi olisi kuitenkin hyvä säilyttää, koska se lisää oppijan tietoisuutta itsestään ja oppimisestaan. (Rauste-von Wright, ym. 2003, 186.) Itsearvioinnin tukena on hyvä käyttää asiantuntijan eli opettajan arviointia. Rauste-von Wright, ym. (2003, 189) esittävät kaavion, jossa arviointi, toteutus ja

tavoite tulisi olla kuvattu kolmioksi niin, että ne vaikuttaisivat koko prosessin ajan toisiinsa.

Kuva 2. Itsearviointin kolmio.

Tätä toimintamallia katsomalla on helppo ymmärtää itsearvion merkitys prosessissa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Esimerkiksi jos tanssioppilaan tavoitteena olisi parantaa käsien asento eri liikkeissä syyslukukauden aikana, olisi suotavaa, että hän syksyn aikana arvioisi omaa kehitystään ja muuttaisi harjoitteluaan tai liikkeiden suorittamista siihen suuntaan, että käsien asento parantuisi. Itsearviointin myötä opiskelija saa tärkeää informaatiota edistymisestään ja osaa jatkossa keskittyä oikeisiin asioihin. Jo prosessin alussa opiskelija voi arvioida tavoitettaan ja miettiä onko tavoite kytköksissä tehtävään ja kuljetaanko prosessin aikana oikeaan suuntaa tavoitteen täyttämiseksi.

2.5.3 Vertaisarviointi

Vertaisarviointi tarkoittaa oppilaiden keskinäistä arviointia. Opiskelijat arvioivat toistensa työskentelyä tai yksittäisiä suorituksia annettujen arviointikriteereiden avulla. Tehdessään vertaisarviointia opiskelija vertaa samalla omaa osaamistaan opiskelutoverinsa osaamiseen ja saa näin tärkeää tietoa omista taidoistaan. Vertaisarviointi voi siis parhaimmillaan olla hyvinkin kriittinen arviointimenetelmä niin oppijalle kuin arvioitsijalle. Usein toinen opiskelija saattaa kiinnittää eri tavalla huomiota eri asioihin kuin opettaja. Vertaisarviointin onnistuminen edellyttää selkeitä arviointikriteereitä. Tanssitunnilla tapahtuu

jatkuvasti tiedostamatonta vertaisarviointia, mutta kriteeristö saattaa tällöin olla arvioijan itsensä hahmottelema. Oppilaat arvioivat koko ajan osaamistaan suhteessa muihin opiskelijoihin ja saattavat täydentää omaa tekemistään näiden arvioiden pohjalta.

Tanssin opettajakoulutuksessa vertaisarvioinnin käyttö on yleistä. Oppilaat arvioivat toistensa opetusharjoitteluiden sujumista vertaisarvioinnin avulla. Opettaja määrittelee tällöin käytettävän arviointikriteeristön. Vertaisarvioinnin tavoitteena ei ole arvostelu vaan arviointi. Vertaisarviointia seuraa usein palautekeskustelu, jossa arviointiprosessia käydään läpi. Vertaisarviointi saattaa tuntua opiskelijoista hankalalta, mutta se voi olla samalla myös palkitsevaa. Tanssin tekniikkatunnilla vertaisarviointia voi teettää vähän vanhemmilla oppilailla. Oppilaat voivat esimerkiksi seurata parinsa työskentelyä hyppysarjan aikana. He voivat tarkkailla parin polvien sekä nilkkojen suoruutta, ja antaa parille palautetta sarjan jälkeen. Kun vuoro vaihtuu, ensin tarkkailijana toiminut oppilas huomaa paremmin korjata itseltään ne virheet, joita näki parillaan.

2.5.4 Muita menetelmiä

Muita arvostelussa käytettyjä mittareita ovat oppilaiden tekemät portfolioit, erilaiset esseetehtävät ja kirjoitelmat. Nämä kaikki kuvaavat oppilaan tietotasoja ja opitun asian käsittelyä eri tavoin. Virta (1999,59,72,73) kuvaa portfolioon moninaisia tehtäviä näin: portfolio dokumentoi opiskelijan menestystä ja kehitystä ajan kuluessa. Se luo monialaisen kuvan opiskelijan taidoista ja antaa oppilaalle itselleen vastuun suoriutumisestaan. Tämän lisäksi portfolio edellyttää oppilaalta päättelykykyä ja työn analysointia.

Portfoliota tehdessä oppilas arvioi omaa kansiotaan omilla kriteereillään. Nämä kriteerit voivat poiketa muiden oppilaiden tai opettajan kriteereistä. Portfolion tarkoituksena on, että opiskelija vertaa omaa edistymistään omaan aikaisempaan osaamiseensa eikä opiskelutovereiden osaamiseen. Tämän tyyppinen portfolioarviointi luo hyvät edellytykset oppilaan itsearviointitaitojen kehittymiselle. (Kananoja 1999, 77.) Portfolion tekeminen saattaa osoittautua

myös erittäin työlääksi ja näin ollen se on myös hyvä oppilaan motivaation mittari.

Esseevastaus puolestaan tuo ilmi sen, kuinka oppilas osaa hakea tietoa ja käyttää ja muovata sitä. Esseen arvioinnissa on kuitenkin keskeisintä, että huomio kiinnitetään vastauksessa ilmenevään oppimisen laatuun ja sen sisältämiin ajatuksen jäsentelyihin. Esseevastauksen avulla voidaan saada tietoa oppilaan tiedon ymmärtämisen tasosta sekä syvyydestä. (Virta 1999,74.) Esseevastauksesta saadut hyödyt ovat laajemmat oppilaan oman oppimisen kannalta kuin arviointimenetelmänä.

3 ARVIOINTI TANSSINOPETTAJAKOULUTUKSESSA

Tanssijoiden ja tanssinopettajien ammattikoulutuksessa esiintyy monenlaista arviointia riippuen arvioitavasta aineesta tai opintojaksosta. Tekniikkaopinnoissa arviointi on suullista ja jatkuvaa jatkuvan palautteen muodossa. Lukukauden lopuksi järjestetään oppilaan ja opettajan välisiä arviointikeskusteluja. Keskustelussa käydään läpi oppilaan oppimista lukukauden aikana ja pohditaan tavoitteita. Opettaja saattaa kertoa oppilaalle hänen saamansa numeron opintojaksosta sekä perustella, minkä asioiden pohjalta numero on koostunut.

Ammattikorkeakouluissa on suoritettava numeroarviointi yhteisen eurooppalaisen koulutuskentän vaatimusten mukaisesti. Tavoitteena on kehittää ammattikorkeakoulujärjestelmää yhtenäisemmäksi sekä rakenteiltaan että sisällöltään. Numeroarviointi on osa kilpailukykyisen eurooppalaisen korkeakoulujärjestelmän kehitystä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011). Käsittelen arviointia Turun ammattikorkeakoulun tanssinopettajakoulutuksessa hankitun tiedon, oman kokemukseni sekä kyselytutkimusteni pohjalta.

Turun ammattikorkeakoulun esittävän taiteen koulutusohjelmassa opiskelevia tanssinopettajaopiskelijoita arvioidaan Turun ammattikorkeakoulun Internet-sivujen mukaan monipuolisesti. Sivuilla mainitaan (Turun ammattikorkeakoulu 2010), että esittävien taiteiden opiskelussa keskeisintä on jatkuva ja rakentava arviointi. Opiskelijoille selvitetään arvioinnin kriteerit opintosuunnitelmissa sekä jokaisen jakson alkaessa. Opiskelijoita ohjataan myös itsearviointiin. Vertaisarvioinnin käyttö on myös tavallista. Opintojakson jälkeen opiskelijoilla on mahdollisuus arvioida saamaansa opetusta sekä opintojakson toteutusta. Vertaisarviointi on opinnoissa hyvin yleistä, ja olen kokenut sen myös erittäin hyödylliseksi. Kuvaus pitää hyvin paikkaansa, ja arviointimenetelmien käyttö on monipuolista.

Jokainen opiskelija arvioi itse itseään koko ajan tiedostaen tai tiedostamattaan. Mielestäni erittäin toimiva ja tehokas arviointimenetelmä saadaan luotua, kun oppilaan itsearviointi täydentää opettajan antamaa välitöntä palautetta.

Oppimisprosessi nopeutuu, ja oppilas edistyy. Kokemukseni mukaan oppilaita voisi kannustaa vielä enemmän oppimispäiväkirjan kirjoittamiseen, jolloin itsearvion pohtiminen korostuisi entisestään. Oppimispäiväkirjan palautusta voitaisiin vaatia esimerkiksi aina kurssin lopuksi. Joidenkin kurssien suoritukseen kuuluu, että oppilaat kirjoittavat itsearviointiesseen, jossa he pohtivat ja arvioivat omaa edistymistään ja parantamisen alueita. Nämä ovat mielestäni erittäin tehokkaita apuvälineitä opiskelijan itsearviointin tueksi. Kirjoittamalla edistymisestään opiskelija joutuu kertaamaan oppimistaan lukukauden aikana ja saa myös arvokasta tietoa oppimisprosessistaan sekä oppimistavoistaan. Opiskelija pystyy luettelemaan myös paremmin tavoitteensa ja suhteuttamaan ne oppimiseensa. Tämä kaikki pohdinta auttaa opiskelijaa edistymään opinnoissaan paremmin. Opetusharjoittelun päätteeksi kirjoitettavat esseet harjoittelun sujumisesta pakottavat opiskelijan kertaamaan harjoittelun tapahtumat. Muistelemalla ja kirjoittamalla eri tapahtumista voi oppia paljon myös opettamisestaan ja huomata monia kehittämisen alueita.

3.1 Arviointi tanssialan tutkintoon johtavassa koulutuksessa

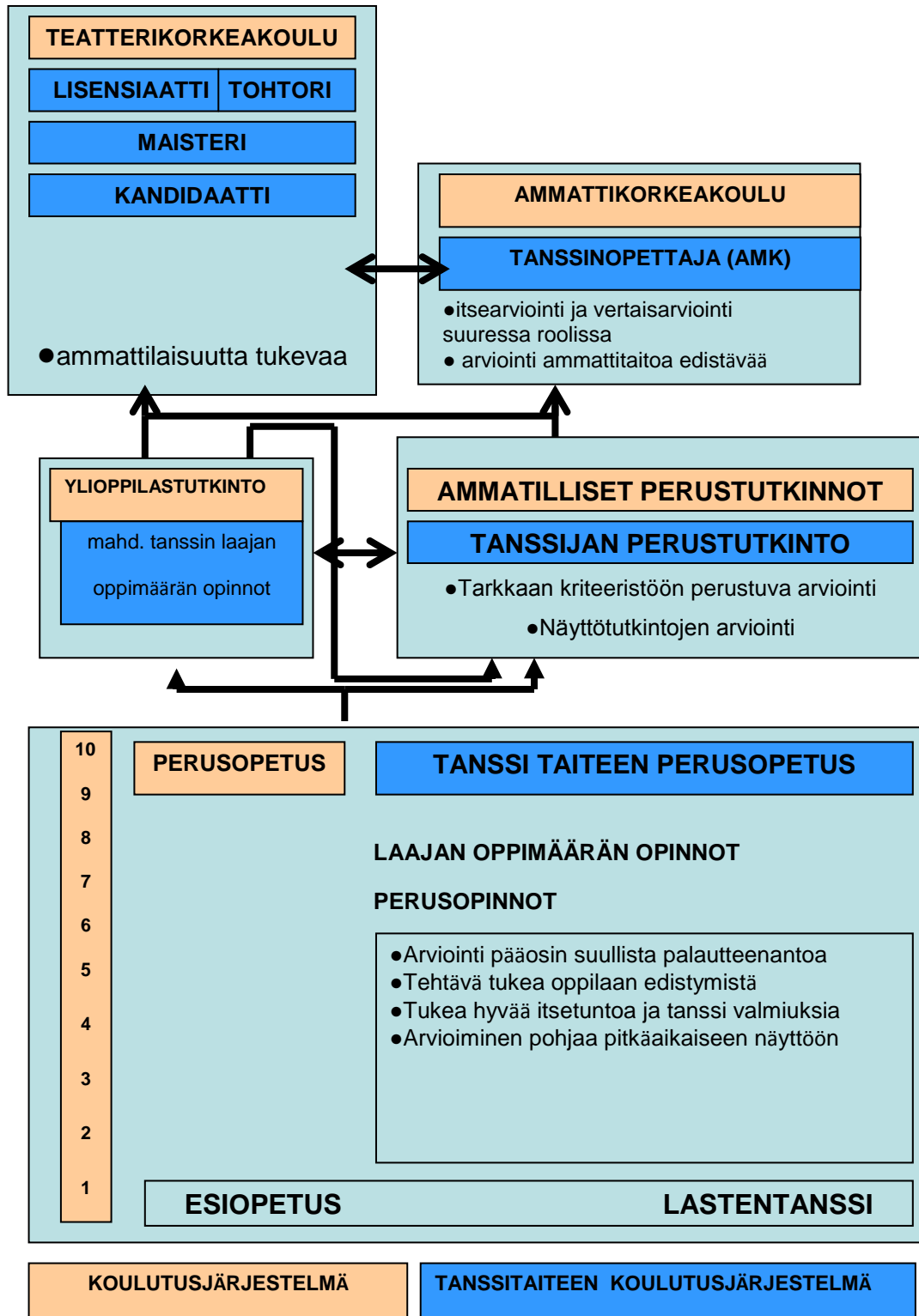
Suomessa tutkintoon johtavaa tanssialan peruskoulutusta voi saada tanssialan ammatillista koulutusta antavissa oppilaitoksissa. Tutkinto on tanssijan perustutkinto. Tanssialan peruskoulutusta antavat Lapin urheiluopisto, Tampereen sekä Turun konservatoriot, Kansallisoopperan balettioppilaitos. Lisäksi Keskuspuiston ammattiopistossa on tanssialan peruskoulutus erityisopiskelijoille. Tämän ammatillisen toisen asteen tanssijan perustutkinnon voi suorittaa myös näyttötutkintona. Korkeakoulussa tanssialan tutkintoja voi suorittaa kolmessa ammattikorkeakoulussa. Opiskelija valmistuu tällöin tanssinopettajaksi. Tanssinopettajaksi voi opiskella Turun, Kuopion, Savonia sekä Oulun seudun ammattikorkeakouluissa sekä yliopistollisen koulutuksen puolella Teatterikorkeakoulussa. Teatterikorkeakoulussa voi valmistua myös tanssialan kandidaatin, maisterin, lisensiaatin ja tohtorin tutkintoihin.

Arviointi voi vaihdella koulutuksesta ja arvioitavasta aineista riippuen. Tanssin tekniikkatunnilla tapahtuva arviointi voi olla erilaista tanssijan koulutusohjelmassa kuin tanssinopettajakoulutusohjelmassa, sillä koulutuksilla on erilaiset tavoitteet. Tanssinopettajia arvioitaessa tekniikkatunneilla korostuu pedagogisen arviointitavan tärkeys. Opettaja saattaa ohjeistaa oppilaita myös tunnin aikana vertaisarviointiin tai kyseenalaistaa arvioitavia asioita. Opettaja opettaa samalla opettajaksi opiskeleville erilaisia palautteenantotapoja sekä ohjaa heitä kriittiseen liikkeen tarkasteluun.

Usein ammattikoulutuksissa opiskelijoita opettaa samanaikaisesti monta eri opettajaa tanssityyleistä riippuen. Jokaisella opettajalla on oma palautteenantotapansa ja arviointityylinsä. Nämä tavat ja käytettävä kriteeristö saattavat vaihdella opettajan mukaan koulutuksen sisällä. Varsinkin tanssinopettajakoulutuksessa arviointi ei ole niin säädeltyä kuin tanssin perustutkinnon opinnoissa. Oppilaan on oltava siis tietoinen monista eri tavoista ja normeista, joita eri tunneilla vallitsee. Toiset opettajat saattavat arvioinnissaan painottaa eri asioita kuin toiset. Tämä vaikuttaa osaltaan myös oppilaan opiskeluun, motivaatioon sekä itsearvioinnin käyttämiseen.

Oheinen kuva (kuva 3) selventää tanssialan tasolta toiselle etenevää tutkintorakennetta ja sen etenemistä rinnakkain suomalaisen koulutusjärjestelmän kanssa. Jokaisella koulutuksen osalla on tarkoituksensa ja päämääränsä, ja niille on säädetty myös tarkat opetussuunnitelmat. Suomessa useat yksityiset tanssikoulut ovat saaneet opetushallituksen myöntämän luvan antaa taiteen perusopetusta ja ovat silloin vastuussa siitä, että tanssin opetus tapahtuu opetushallituksen antaman ohjeistuksen mukaisesti.

”Opetussuunnitelman perusteet määrittelevät taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Opetussuunnitelman perusteet on määräys, jonka pohjalta opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelmasta.” (Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärään opetussuunnitelman perusteet 2002, 21.)

Kuva 3. Tanssialan koulutusjärjestelmä (Opetushallitus 2011a.)

Opetussuunnitelman mukaan myös arviointi tulee toteuttaa tietyllä tavalla (kuva 3). Oppilaan on oltava tietoinen arvioinnin kohteesta ja tehtävistä, arviointikriteereistä, arvosana-asteikosta, arvioinnin oikaisemisesta ja mahdollisen päättötodistuksen sisällöstä. Oppilaan on mahdollista saada päättötodistus perusopintojen ja syventävien opintojen päätteeksi. (Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärään opetussuunnitelman perusteet 2002, 14.)

Tanssin perusopintojen lisäksi opiskelija voi suorittaa tanssin laajan oppimäärän opinnot. Nämä opinnot tehdään usein yksityisissä tanssikouluissa peruskoulun ja lukion ohella. Peruskoulun käytyään opiskelijan on mahdollista hakeutua toisen asteen koulutukseen ja opiskella tanssialan perustutkinto. Tämä edellyttää kuitenkin, että opiskelija on harrastanut tanssia monipuolisesti ja omaa jo tarvittavat perustaidot. Tanssialan perustutkinnon suorittaneet valmistuvat tanssijoiksi. Tanssialan perustutkinnon arviointi on tiiviisti sidottuna opintoihin ja tavoitteisiin. Ammatillisen perustutkinnon voi suorittaa joko ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Oppimisen tavoitteina ovat laaja-alaiset ammatilliset valmiudet ja erikoistuminen yhteen tanssilajiin niin, että opiskelija voi sijoittua työelämään tai jatko-opintoihin. Hänellä tulisi olla kykyä kehittää edelleen ammattitaitoaan. Lisäksi painotetaan elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintaa. Näillä taidoilla tarkoitetaan osaamista, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa sekä uusien tilanteiden ja olosuhteiden vallitessa. Avaintaitoja ovat muun muassa ongelmanratkaisu, vuorovaikutus, ammattietiikka, aloitekyky, matematiikka ja teknologia. Näitä avaintaitoja ja niiden kehittymistä arvioidaan läpi opintojen. (Opetushallitus 2011 b.)

Tanssialan perustutkinnon suorittaminen näyttötutkintona

Näyttötutkinnossa henkilön ammatillinen osaaminen voidaan todistaa riippumatta siitä, onko osaaminen hankittu työkokemuksen vai opintojen kautta. Samalla se antaa aikuisväestölle helpon väylän uudistaa ja ylläpitää osaamistaan sekä tarvittaessa valmistua myös uuteen ammattiin. Näyttötutkintona voi suorittaa perustutkintoja, ammattitutkintoja sekä erikoisammattitutkintoja. Näyttötutkintojen myötä on tullut tarve luoda uusia

arviointijärjestelmiä tanssijan perusopintojen arviointiin. Jokainen tutkinnon osa arvioidaan erikseen ja arvioinnin suorittavat työnantajat, työntekijät sekä opettajat yhdessä. Päätöksen tutkintotodistuksesta tekee tutkintotoimikunta. (Opetushallitus 2011.)

Tutkinnon tekijää arvioidaan koko tutkinnon ajan jokaisen arvioitsijan toimesta. Hänen tulee suorittaa myös itsearviointia. Suorituksesta laaditaan arviointi pöytäkirja ja opiskelijalle annetaan palautetta suorituksesta. Näyttötutkintona opintoja suorittavia opiskelijoita arvioidaan saman taulukon tavoin kuin koulussa opintojen kautta opiskelevia. Esimerkiksi työprosessin hallitsemisesta tanssin perusopinnoissa on koottu taulukko, jossa ilmaistaan selkeästi prosessin eri osa-alueet ja arvioinnin kohteet.

Taulukko 2. Työprosessin hallinta (Opetushallitus 2011b).

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTI KRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Taiteellisen harjoitusprosessin hallinta	suoriutuu harjoitusprosessista mutta tarvitsee ajoittain runsaasti ohjeistusta	suoriutuu harjoitusprosesseista	suoriutuu harjoitusprosesseista sekä työskentelee tavoitteellisesti
Työstettävän kokonaisuuden tyyllinen hallinta	tavoittelee harjoiteltavan materiaalin tyyliä ja maailmaa	tavoittaa harjoiteltavan tyylin ja sen maailman	tavoittaa harjoiteltavan tyylin ja sen maailman sekä syventää sen edellyttämää ilmaisua
Työskentelyn arviointi ja kehittäminen	arvioi suoritustaan ja kehittää sitä ohjeiden mukaan	arvioi suoritustaan ja kehittää sitä	arvioi suoritustaan ja kehittää sitä tavoitteellisesti

Taulukosta käy opiskelijalle ilmi arvioinnin eri kriteerit ja niiden vaikutus arvosanaan. Tämä on selkeä tapa arvioida opiskelijoiden osaamista ja helpottaa samalla opettajan toteuttamaa arviointia, kun arviointikriteerit ovat selkeät. Oheisen taulukon tavoin myös muiden opintojaksojen suoritukset on koottu erillisiin taulukoihin helpottamaan arviointia tehden siitä myös tasapuolisemman opiskelijoita kohtaan. Muita kohteita taulukoissa ovat muun muassa työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hankinta, työn perustana olevan tiedon hallinta ja elinikäisen oppimisen avaintaidot. Nämä osa-alueet on kuvattu samanlaisiksi taulukoksi kuin esimerkkinä oleva taulukko työprosessin hallinnasta.

3.2 Oma arviointihistoriani

Tanssia harrastaneena ja opiskelleena olen törmännyt monenlaisiin arviointimenetelmiin ja palautteenantotapoihin. Osa palautteesta on auttanut minua edistymään ja oppimaan enemmän. Negatiiviset palautteensaantikokemukset muistan vieläkin. Olen kuitenkin päätenyt siihen, että ilman palautetta ja arviointia ei minulla olisi ollut motivaatiota opiskella tanssia näin pitkälle. Nuorempana minulla oli erittäin vaativa opettaja, jolta sai paljon korjaavaa palautetta. Opettajalla oli myös paljon auktoriteettia, joka osaltaan vaikutti siihen millaisena palautteen koin. Vanhemmiten kuitenkin ymmärsin, että tämänkin opettajan pyrkimys oli vain auttaa meitä tanssinharrastajia edistymään opinnoissamme.

Usein varsinkin nuorempana saatoin jäädä miettimään joitain opettajalta saatuja palautteita pitkäksi aikaa. En kuitenkaan koskaan rohjennut mennä kysymään palautteesta jos se jäi kaivertamaan mieltä. Ajattelin aikaisemmin, että liikkeet tehdään joko oikein tai väärin. Ajatus omasta tyylistä tai tavasta tehdä liikkeet tuntui vieraalta. Ammattiopintojen aikana olen kuitenkin ymmärtänyt, ettei kyse ole vain liikkeiden suorittamisesta oikein tai väärin, ja näin ollen myös oman tekemisen luokittelu ja vertailu muiden suorituksiin on jäänyt vähemmälle. Tilalle on tullut kilpailu itseni kanssa sekä pyrkiminen yhä parempiin suorituksiin

suhteessa aikaisempaan taitotasooni. Myönteisen palautteen saaminen onnistuessa lisää motivaatiota ja halua oppia yhä enemmän.

Opiskelutovereideni kanssa olen käynyt keskustelua myös siitä, että joskus voi olla niin, ettei opettajan palautetta enää tarvita. Voiko tanssinopiskelija olla edennyt opiskeluissaan ja itsetutkiskelussaan jo niin korkealle taito- ja tietotasolle, että hän pystyy täysin itsenäisesti antamaan itselleen palautetta? Mielestäni kuitenkin tanssinopiskelussa opettaja on henkilö, joka näkee oppimisen ulkoapäin, ja aina löytyy joitakin osa-alueita, joita opiskelija ei voi itse havaita tai nähdä samalla tavalla kuin opettaja. Tanssinoppimista ja oivaltamista voi tapahtua paljon myös sisältäpäin ennen kuin se näkyy ulospäin. Opiskelujen edetessä törmäsin monta kertaa ajatukseen siitä, että voi hyvinkin nopeasti oppia sen, miten liike pitäisi tehdä mutta keho ei vain pysty suoriutumaan liikkeestä oikein. Tällöin opiskelijalle on kehittynyt jo paljon ymmärrystä ja hänellä on myös taitoa korjata itse itseään. Toisaalta myös keho voi oppia asioita niin, ettei opiskelija edes heti huomaa edistyneensä.

3.3 Tanssinopettajaopiskelijoiden kokemuksia arvioinnista

Tässä kappaleessa on kyselytutkimukseni avulla kerättyä tietoa Turun ammattikorkeakoulussa tanssin opettajaksi opiskelleiden kokemuksista. Kyselytutkimus käsitteli arviointia ja palautteenantoa koulutuksen aikana (*liite 2*). Kyselytutkimukseni lähtökohtana oli kerätä realistista tietoa sekä mielipiteitä arvioinnista ammattiopintojen aikana. Tarkoitus oli saada myös opiskelijoiden näkökulma esille kyselyn avulla. Halusin selvittää, miten opiskelijat kokevat palautteenannon tekniikkatunneilla ja mitä mieltä he ovat numeerisesta arvioinnista. Myöhemmin tässä luvussa lainaan oppilaiden kommentteja kyselytutkimuksen vastuksista.

Opettajakoulutuksen aikana arviointi ja palautteenanto ovat olleet monipuolista. Tanssin tekniikkatunneilla opiskelijat saavat jatkuvaa palautetta työskentelystään. Palautteen muoto ja määrä riippuvat paljon opettajasta. Yleisesti vastauksissa oltiin sitä mieltä, että palaute on enemmänkin rakentavaa kuin negatiivista tai positiivista. Monessa vastauksessa mainittiin erikseen

positiivisen palautteen vähyys ammattiopintojen aikana. Toisaalta turhaa positiivista palautetta ja kehumista ei pidetä arvokkaana. Kaikenlainen palaute on kuitenkin mielekäästä ja kertoo vastaajien mielestä siitä, että heidät on huomioitu tunnilla ja opettaja haluaa heidän oppivan. Myös oppilaan ja opettajan henkilökemiat vaikuttavat palautteen tulkintatapaan ja oppilas voi kokea positiiviseksi tarkoitetun palautteen negatiivisena. Melkein kaikki vastasivat jäävänsä miettimään tunnin jälkeen saamaansa korjaavaa palautetta varsinkin silloin, kun opiskelija ei ymmärrä, mitä opettaja on tarkoittanut. Moni pyrkii myös muistamaan saamansa korjaukset ja toteuttamaan ne seuraavalla tunnilla. Joku mielsi korjaukset positiiviseksi palautteeksi. Ja niiden tarkoitus onkin auttaa oppijaa oppimaan. Opiskelijat kokivat, että väsyneenä ei jaksaa ottaa korjaavaa palautetta yhtä hyvin vastaan kuin pirteänä.

”Mikäli samasta asiasta tulee palautetta useasti se menettää merkitystään.”

Jos opettaja jää jankuttamaan samasta asiasta selittämättä oppilaalle perinpohjaisesti, mitä tarkoittaa, menettää palaute tällöin merkityksensä. Korjaavan palautteen jälkeen pidettiin arvokkaana sitä jos opettaja vielä huomioi, että onko oppilas korjannut tarvittavat asiat.

Joidenkin kokemusten mukaan palaute on usein liian yleisluontoista ja oppilaat kokevat henkilökohtaisen palautteen arvokkaammaksi kuin koko ryhmälle annetun palautteen. Yleispalautteesta voi kuitenkin oppia kunhan osaa poimia joukosta itseään koskevat asiat. Yleisesti ajateltiin palautteen saannin motivoivan. Mutta jos positiivinen palaute on tyhjämpäiväistä ja perustelematonta ja korjaavaa palautetta tulee liikaa, koettiin palautteen tällöin vähentävän motivaatiota.

”Kaunisteltu totuus ei auta ketään. Kukaan ei halua kuulla turhia.”

Erittäin tärkeänä pidettiin lukukauden lopussa olleita henkilökohtaisia arviointikeskusteluja opettajan kanssa. Suullista palautetta pidettiin erittäin tärkeänä. Turhana pidettiin perustelematonta palautetta tai palautetta asiasta, jota oppilas ei pysty tekemään kehon rajoittaessa jotain tiettyä liikettä.

Kaikki vastaajista sanoivat arvioivansa tunnin aikana työskentelyään ja huomaavansa, mikäli tekevät laiskasti tai väärin. Opettajan antama palaute vaikuttaa myös oppilaiden itsearviointiin täydentäen sitä. Pidemmälle opinnoissa ehtineet mainitsivat, että opettajan palaute ei vaikuta enää niin paljon kuin ennen.

Kyselyssä tiedustelin myös oppilaiden mielipiteitä esseiden kirjoittamisesta tanssiteknisten opintojaksojen lopuksi. Osa piti niitä rasittavana pakkona ja toivoikin, että niitä myös käsiteltäisiin kirjoittamisen jälkeen laajemmin eikä vain jätettäisi opettajien luettavaksi. Niitä pitäisi kirjoittaa säännöllisesti. Toisaalta osa koki niiden auttavan omien ajatuksien jäsentämisestä oppimisesta ja kehittymisestä.

Numeerinen arviointi jakoi kyselyyn vastanneiden kesken mielipiteitä. Joku koki sen turhaksi, sillä jokaisella tanssinopettajalla on oma tyykinsä, jonka omaksuminen on toisille helpompaa. Tämä ei vastaajan mielestä kuitenkaan tarkoita sitä, että ne, jotka omaksuisivat opettajan tyylin heikommin olisivat myös muissa tyyleissä heikompia. Myös oppilaiden aikaisempi pohjakoulutus asettaa oppilaat eriarvoiseen asemaan arvosteltaessa numeerisesti. Toinen vastaajista koki, että vaikka arviointiasteikko on asetettu yhdestä viiteen, todellisuudessa vain numeroita kolmesta viiteen käytetään. Yleisesti koettiin, että numeroon saattaa vaikuttaa myös oppilaan persoona, joka ei vastaajien mielestä ole reilua. Yksi vastaajista luonnehti hyväksyty-hylätty-arviointia pelastukseksi, sillä tällöin tarvitsee tehdä vain minimityö.

”Ja samalla tämä arviointitapa on myös motivaation tappaja.”

Monella vastaajalla oli epämieluisia palautteensaantitilanteita. Nämä tilanteet liittyivät usein opettajan huonoon palautteenantotapaan tai väärinymmärrykseen. Monet kokivat luonteeseen liittyvät palautteet turhina, mikäli ne eivät vaikuta oppimistapahtumaan.

Oletin, että vastaukset olisivat aiheuttaneet enemmän eriävyyksiä. Yllättävän paljon opiskelijat olivat kuitenkin samaa mieltä eri arviointityyleistä sekä etenkin numeroarvioinnista. Tämä herättääkin kysymyksen, tulisiko numeroarviointia

kehittää entisestään oppilaiden kokemusten pohjalta. Vastauksista kävi myös hyvin ilmi opiskelijoiden kokemus arvioitavana olemisesta ja eri arviointitapojen hyödyllisyydestä tai turhauttavuudesta. Osa vastaajista koki hyödylliseksi tehdä kyselyn, sillä se auttoi samalla pohtimaan omaa saamaansa arviointia eri tavoin sekä palautteenantoa tulevana tanssinopettajana.

4 PALAUTE JA ARVIOINTI TANSSINOPETTAJAN TYÖVÄLINEINÄ

Arvioiminen ja palautteen antaminen eivät aina ole kovin yksiselitteistä ja helppoa. Palautteenanto on kuitenkin välttämätöntä, ja siinä mitataankin usein opettajan ammattitaitoa ja osaamista. Varsinkin tanssitunnilla palautteen antaminen voi olla haasteellista tunnin tempon ollessa nopea. Suuri oppilasmäärä vaikuttaa myös osaltaan opettajan palautteenantoon, ja yksilön huomioiminen tanssitunnilla on haasteellista. Kari Uusikylä (2007, 144 - 145) listaa kirjassaan joitain asioita, jotka opettajien tulisi arvioidessaan ottaa huomioon. Hän sanookin, että palautteen tulisi kohdistua oppilaan käyttäytymiseen eikä oppilaaseen persoonana. Kokemuksieni mukaan juuri tanssitunneilla palaute saattaa lipsahtaa oppilaan persoonallisuuden ja ulkoisen olemuksen arvosteluun oppilaan taitojen arvioinnin sijaan. Samalla Uusikylä toteaa, että monen opettajan antama kiitos on liian yleisluontoista ja epäjohdonmukaista. Olen huomannut, että usein tanssitunneilla käy niin, että kiitos ja palaute osoitetaan koko luokalle yleispiirteisesti. Näin se on oppilaan mielestä toisarvoista eikä aina huomioitavaa. Usein näin käy myös työstä hätäisesti huudetulle kiitokselle, eikä koko luokalle osoitettua kannustusta huomioida. Palautteenannossa auttaa kyky asettua oppilaan asemaan oppimistilanteessa. Kokemuksen kautta kehitty taito nähdä, milloin oppilas tarvitsee enemmän kannustusta ja toisaalta milloin hän janoaa enemmän ohjeita, korjauksia ja neuvoja.

Palautteenanto on erittäin tärkeä työväline tanssinopettajalle. Tanssitunnilla yleisin opetusmetodi on mallioppiminen. Tanssinopettaja on tunnilla läsnä koko ajan. Hän voi opettaa luokan edessä tai antaa joitain tehtäviä, joita oppilaat ratkaisevat ryhmissä. Opettaja kuitenkin valvoo tilannetta jatkuvasti. Opettajalla on valta vaikuttaa oppimisympäristöön tehden siitä oppimista edistävän kannustamalla ja olemalla positiivinen. Turvallinen ilmapiiri edistää oppimista. Ryhmän tuki on myös tärkeää oppimisprosessissa, ja oppilaan täytyy tuntea

olevansa hyväksyty. Tanssitunneilla palautteella saattaa olla myös kilpailua lisäävä leima. Oppilaat luokittelevat helposti tekemisiään ja pistävät toisiaan paremmuusjärjestykseen opettajan antaman palautteen pohjalta. Tämä vie helposti energiaa pois itse oppimistapahtumasta. Opettajan tulisikin korostaa, että kaikki liike ei ole aina oikein tai väärin, ja kaikkea pitäisi kehittää. Yhtä hyvin voi olla, että oppilaan tanssiminen voi olla hyvää myös sellaisenaan.

Mikäli ryhmä ei luota opettajaan tai hänen ammattitaitoonsa, voi myös palautteenantaminen olla haasteellista. Joko palautetta väheksytään, tai sitten oppilaat saattavat mieltää myös positiiviseksi tarkoitetun palautteen negatiivisuudeksi. Opettaja voi kokea myös, ettei ole pidetty ja hyväksyty, ja näin hyvä ilmapiiri kärsii, ja opettajan on vaikea toimia opetustilanteessa sekä antaa palautetta optimaalisesti.

Sanallisessa palautteenannossa myös äänen voimakkuudella, äänenpainolla ja toistoilla on vaikutuksensa palautteen vastaan ottajiin. Aremmat oppilaat saattavat pelästyä huutaen annettuja komennuksia. Oppilaat, jotka ovat tottuneet huutamiseen eivät noteeraa lainkaan normaalilla äänellä annettuja korjauksia tai ohjeita. Opettajan on vaikea luoda auktoriteettiä tai johtaa opettamistilannetta.

Eräs oppilasryhmäni on urheilijoita, ja he harjoittelevat tanssia tukemaan varsinaista lajiaan. Alussa minun oli vaikea antaa heille palautetta tai ohjeita, sillä he olivat urheilun maailmassa tottuneet vain huutaen annettuihin ohjeistuksiin. Halusin antaa palautetta heille myös kosketuksen kautta. Vähitellen he oppivat tunneillani vallinneen opetus- ja palautteenantotavan. (Tutkimuspäiväkirja 2011).

On vaikeaa myös jatkaa toisen opettajan tunteja, joissa vallitsee tietyt palautteenantotavat ja säännöt. Opettajan on ensin luotava oma tyylinsä ja opetustapansa opetettavalle ryhmälle sekä oppilaiden pitää hyväksyä ne jotta opetustilanne olisi jälleen suotuisa.

Opettaja saattaa antaa myös sanaton palautetta tiedostamattaan tai tiedostaen. Kasvojen ja ilmeiden avulla annettu palaute saattaa olla joskus jopa tehokkaampaa kuin sanallinen palaute. Oppilaat ovat herkkiä lukemaan opettajan ilmeitä sekä eleitä ja saattavat tulkita niitä omien kokemustensa ja päätelmien mukaan. Opettajan on siis hyvä tiedostaa myös se, mitä oppilailleen viestittää ilmeiden kautta.

Taktuaalinen palaute eli kosketuksen avulla annettu palaute on myös tärkeä väylä antaa palautetta ja opettaa. Joskus linjauksien korjaukset ovat helpompi havaita, kun palaute annetaan koskettamalla. Opettajan tulee tiedostaa, milloin palautetta on hyvä antaa koskettaen. Kosketuksen avulla korjaaminen saattaa olla hankalaa ja oppilas voi saada sen kautta myös paljon väärää tietoa. Opettajan on oltava selkeä ja johdonmukainen korjatessaan oppilasta kosketuksen kautta.

4.1 Tanssinopettajat palautteen antajina – kokemuksia kentältä

Teettämässäni kyselytutkimuksessa tanssinopettajille (liite 3) tiedustelin heidän palautteenantoon ja opetusmetodejaan. Jokaisella opettajalla on omat tapansa ja tyylinsä palautteenantamisessa, mutta myös yhtäläisyyksiä löytyy. Kaikki kyselyyn vastanneet opettajat arvioivat itsensä vaativiksi. Vaativuus ilmenee muun muassa siinä, että he vaativat oppilaita keskittymään ja tekemään tunnilla parhaansa. Opettajat olettavat myös oppilaidensa käyvän säännöllisesti tunneilla ja harjoittelevan tunnin aikana myös itsenäisesti.

Positiivista palautetta annetaan myös tanssin harrastajille niukasti ja se pitää usein ansaita. Korjauksia ja kannustusta sen sijaan annetaan enemmän. Vaikeiksi palautteenantotilanteiksi koettiin hetket, jolloin oppilas yrittää parhaansa mutta tulosta ei synny. Myös palautteenantaminen murrosikäisille on vaikeaa heidän ollessaan niin epävarmoja omasta osaamisestaan. Ryhmän hyvää yhteishenkeä korostettiin perustana hyvälle palautteelle ja oppimistilanteelle.

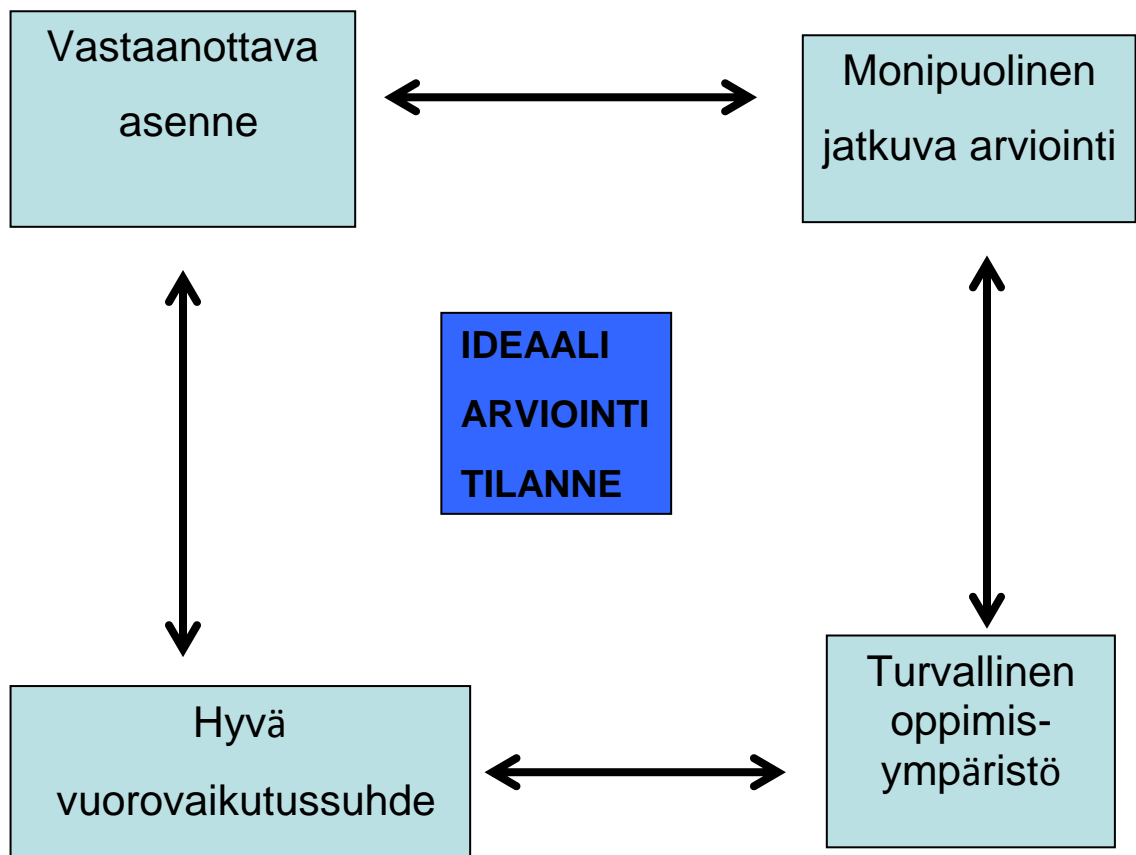
Oheisessa taulukossa on koottuna opettajien vastauksia kyselyyn. Kommentit ovat lainauksia kyselyistä.

Taulukko 3. Tanssinopettajien kyselytutkimuksen vastaukset.

Kyselytutkimuksen kysymykset	kyllä	ei/joskus/	Kommentit kysymyksiin
Oletko vaativa opettaja? Miten se ilmenee?	7		- aktiivinen läsnäolo - nopea oppiminen - oletetaan harjoittelevan itsenäisesti ja käyvän tunneilla säännöllisesti
Annatko paljon palautetta? Mistä?	4	joskus3	- korjauksia, kehuja kun korjaukset huomioidaan -kehuja aktiivisuudesta, iloisuudesta -palautetta koko ryhmälle ja yksilöille
Koetko palautteenannon vaikeaksi? Milloin?		joskus 7	-hiljaisille oppilaille on vaikea antaa negatiivista palautetta -oppilas on liikunnallisesti lahjaton, on vaikea kannustaa -kun ei tunne oppilasta hyvin -murrosikäisille on hankala antaa palautetta
Annatko paljon korjaavaa palautetta? Motiveiko se?	4	joskus 2	- jos korjauksiin ei vastata - Joitain oppilaita se motivoi - saa oppilaat yrittämään enemmän - edistyneet oppilaat arvostavat korjauksia
Annatko usein positiivista palautetta?	7		- aina jos siihen on syy - pyrin siihen joka tunti
Onko positiivisella palautteella vaikutuksia oppilaan motivaatioon?			- osaa se kannustaa, joku luulee jo osaavansa kaiken - parasta lääkettä oppimiseen

4.2 Täydellinen arviointi

Tanssitaiteen perusopinnoissa korostuu selkeästi arvioinnin ja palautteen tehtävä tukea opinnoissa edistymistä. Toisaalta palautteenannon tulee olla myös motivaatiota säilyttävää. Ihanteellinen tilanne tanssin harrastajan kannalta on, että hän voi luottaa opettajaansa ja häneltä saamaansa palautteeseen. Opiskeluilmapiirin on oltava turvallinen ja arvioinnin oltava monipuolista jatkuvaa. Arviointi tilanteeseen vaikuttaa myös opiskelijan vastaanottava asenne. Näiden kaikkien onnistuessa voidaan puhua ideaalista ja miltei täydellisestä arviointitilanteesta. Oheinen kuva (kuva 3) esittää ideaaliin arviointiin vaikuttavat osa-alueet ja niiden vaikutuksen toisiinsa.

Kuva 3. Ideaali arviointitilanne.

Tanssikasvatuksen perusopintoja arvioidaan monipuolisesti ja oppilas voi halutessaan käydä opettajan kanssa arviointikeskusteluja ja uskaltaa antaa myös opettajalle palautetta. Lisäksi opiskelija kokee, että hänen on turvallista opiskella ryhmässä. Tanssikasvatuksessa arviointia tulisi olla läpi tuntien

kannustavana palautteenantona, ja kevään loppuun opettaja voisi koota koko ryhmälle yhteispalautteen tai ajan salliessa jokaiselle oppilaalle oman palautteen hänen edistymisestään ja kehittymiskohdistaan.

Tanssinopettajan ammattiopinnoissa arvioinnin tulisi olla myös jatkuvaa ja opiskelijan edistymistä tukevaa. Opiskelijat ovat kuitenkin tällä tasolla jo niin motivoituneita, että turhaa motivaatiota tukevaa kannustusta ei enää tarvita samalla tavalla kuin harrastajatasolla. Samalla tavalla kuin harrastajien arvioinnissa myös ammattiopiskelijoiden arvioinnissa opettajalla ja oppilaalla tulisi olla luottavainen ja avoin suhde. Myös tällöin oppilailla pitää olla mahdollisuus antaa palautetta opintojaksoista opettajalle. Oppimisilmapiiri on myös tärkeä, ja ryhmän tukea arvostetaan, mutta sillä ei ole niin suurta roolia oppimisessa kuin harrastajatasolla. Ammattiopinnoissa opiskelijat keskittyvät tunteilanteessa enemmän omaan työskentelyynsä kuin siihen, mitä ryhmässä tapahtuu. Niin tanssinharrastajia kuin ammattiin opiskelevia tulisi arvioida suullisesti.

Opettajan ja oppilaan välisellä palautekeskustelulla on myös paljon painoarvoa arvioinnissa. Muita kuin tanssintekniikkaopintoja ammattiopinnoissa voidaan arvioida erilaisin kokein ja testein mutta myös tuntiaktiivisuudella ja esseiden sekä kirjoitelmien ja raporttien avulla. Tutkimukseni mukaan tanssikasvatuksessa perusopintojen arvioinnissa ja palautteenannossa korostuu etenkin oppimismenon sekä tanssiteknisten asioiden arviointi. Arvioitavia teknisiä asioita ovat aukikierron ymmärrys, ylösvedon hahmottaminen, koordinaatiokyky ja suuntien hahmottaminen. Myös ryhmässä toimiminen, keskittyminen, kuunteleminen ja ohjeiden noudattaminen ovat tärkeitä palautteenannon kohteita. Tanssinopettajaksi opiskelevia arviotaessa tanssiteknisistä asioista korostuu edellä mainittujen lisäksi liikelaatujen hahmottaminen, oman tyylin löytäminen ja liikelaajuuden kasvattaminen. Myös oppimismenon ja edistyminen ovat edelleen tärkeässä roolissa. Painoarvoa arviotaessa on paljon myös oppilaan ymmärryksen kehittämisessä. Samalla vastuu arvioinnista siirtyy vähitellen opiskelijalle niin, että he tekevät enemmän itsearviointia tanssitunnin aikana. Tärkeänä pidetään myös läsnäoloa tunneilla

ja sitoutumista koulutukseen. Opiskelijoita tulisi arvioida monin eri menetelmin, sillä vain yhtä menetelmää käyttämällä ei saada tarpeeksi tietoa opiskelijan osaamisesta. Arvioinnin tulisi olla siis informaalia ja koko opintojakson aikaista. Arviointikriteerit on selvitettävä jokaisen opintojakson alussa, ja opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus antaa palautetta myös opettajalle.

Tanssinopettajaopintoihin kuuluvia muita aineita arvioidaan usein kirjallisten esseiden avulla. Opettajat arvioivat opetusharjoittelijoita seuraamalla heidän opetustuntejaan. Oppilaat puolestaan arvioivat toisiaan vertaispalautteen avulla ja kirjoittamalla esseiden omasta sekä arvioitavasta harjoittelusta. Essee arviointia tulisi kuitenkin vielä monipuolistaa ja hyödyntää enemmän niin, ettei se olisi oppilaalle vain pakollinen osa kurssisuoritusta vaan myös mahdollisuus vaikuttaa arvosanaan ja saada palautetta.

Opetusharjoitteluiden arvioinnissa tulisi arvioida, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut työelämän edellyttämiä vaatimuksia. Kriteeristön tulisi rakentua myös työelämän vaatimusten mukaisesti. Erityisesti ammattimaisuutta tukevia arviointitapoja ovat itsearviointi ja vertaisarviointi. Työelämässä opiskelijoista tulee arvioitsijoita, jolloin heidän on itse osattava antaa palautetta ja tarvittaessa myös perusteltava palautteensa. Vertaisarviointia tekemällä he harjoittelevat samalla työelämässä tarvittavia palautteenantotapoja ja keinoja.

5 POHDINTA

Arviointi ja palaute ovat iso osa oppimistapahtumaa. Parhaimmillaan hyvä palaute voi hymyilyttää saajaansa monta päivää, tai vastaavasti paha palaute voi murskata kiinnostuksen tanssiharrastusta kohtaan. Omat kokemukset vuosien varrelta palautteen vastaanottajana ja tulevaisuudessa enemmän palautteenantajana antoivat sysäyksen tutkia arviointia tanssin oppimisen eri vaiheissa.

Kasvatuksen niin kuin tanssin oppimisenkin kaikkia elementtejä on mahdollista arvioida, ja huomasi, että on tärkeää määrittää, mitä arvioidaan, miten arvioidaan, milloin ja miksi arvioidaan. Tutkielmaa tehdessä arvioinnin ajoitus nousi yhdessä arvioinnin monipuolisuuden kanssa työn pääteemoiksi. Pohdintani ja kyselytutkimusteni avulla ymmärsin, että selvittämällä nämä pääelementit arviointi on kaikkein tehokkainta ja oppimista edistävää. Metodina kyselytutkimus oli toimiva ja antoi runsaasti monipuolista tietoa tutkimastani aiheesta. Kyselytutkimuksien vastauksia lukiessani huomasi, että arviointia voi tutkia miltei loputtomiin ja monesta eri näkökulmasta.

Tutkielmani vahvisti ajatuksiani siitä, että palautteenantaminen ja sen vastaanottaminen ovat yksilöllisiä tapahtumia. Palaute saattaa kuulostaa palautteen saajasta hyvinkin erilaiselta, mitä palautteenantaja on tarkoittanut. Oli mielenkiintoista tutkia eri arviointitapoja ja niistä koituvaa hyötyä oppijalle. Tanssinoppimisen mahdollistavat täydellinen arviointi, motivaatio sekä tanssitunnin materiaali. Tutkimukseni mukaan täydellinen arviointi koostuu turvallisesta oppimisympäristöstä, oppilaan vastaanottavasta asenteesta, jatkuvasta sekä monipuolisesta arvioinnin toteuttamisesta ja hyvästä vuorovaikutussuhteesta.

Ymmärsin myös, että tanssinperusopintoja ja ammattiopintoja arvioitaessa on käytettävä eri menetelmiä, sillä arvioitavat asiat ja tavoitteet vaihtelevat. Arvioitaessa ja arviointikriteeristöä luodessa on siis aina mietittävä, mitä tavoitellaan ja mihin palautteenannolla pyritään.

Työn edetessä avautui jatkuvasti uusia polkuja, mitä pitkin arviointia ja sen vaikutuksia voisi vielä tarkastella. Kuinka paljon tanssinopettajan oma tyyli vaikuttaa hänen tapansa arvioida? Miten ryhmän arviointi vaikuttaa yksilön edistymiseen? Tanssia harrastuksenaan opiskelevien aikuisten kokemuksia palautteesta olisi myös mielenkiintoista tutkia.

Opinnäytetyötä tehdessäni törmäsin ajatukseen siitä, että oppimista tapahtuu jatkuvasti. Samalla tavalla koen, että voin kehittyä koko ajan sekä palautteenantajana että palautteensaajana. Oivalsin myös, että mikäli opettajalla on kyky asettua oppilaan asemaan opetustapahtuman aikana, on palautteen antaminen helpompaa.

”Opettajan on pystyttävä herkästi havainnoimaan ja tulkitsemaan oppilaiden liikekieltä” (Anttila 1994, 71).

On tärkeää osata arvioida myös omaa palautteenanto taitoaan. Toisaalta joskus palautetta antaessa on epäonnistuttava, että voi oppia taas lisää. Tavoitteeni on kehittyä taitavaksi palautteenantajaksi.

LÄHTEET

Aalto, M. 2004. Parjaavasta kolautteesta korjaavaan palautteeseen. Palautteen antamisen ja vastaanottamisen taidot. My Generation Oy.

Hämäläinen, S. Helsingin yliopisto 2003. Kasvatustieteen päivien 2003 julkaisu, toim. Reetta Mietola ja Helena Outinen Viitattu 24.2.2011 <http://www.helsinki.fi/ktl/julkaisut/ktp-2003/osa4.pdf>

Kananoja, S. 1999. Arviointi lapsen kehityksen seurannassa. Oppilasarviointi eriyttämisen tukena peruskoulussa. Helsingin opettajankoulutuslaitos.

Karppinen, S.; Ruokonen, I. & Uusikylä K. toim. 2008. Nuoret ja taide. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab (Toivanen ja Turpeinen: Murrosikäiset murrosikää tutkimassa)

Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärään opetussuunnitelman perusteet 2002. Helsinki: Opetushallitus.

Opetushallitus 2011a. Koulutus ja tutkinnot. Suomalainen koulutusjärjestelmä. Viitattu 27.4.2011 http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot

Opetushallitus 2011b. Tanssialan perustutkinto, tanssija 2011. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Viitattu 27.4.2011 http://www.oph.fi/download/124454_Tanssi.pdf

Opetus- ja koulutusministeriö 2011. Eurooppalainen koulutusyhteistyö. Liikkuvuuden esteitä raivataan. Viitattu 27.4.2011 http://www.minedu.fi/OPM/EU-asiat/EU-yhteistyx_koulutuksessa/?lang=fi

Mäkinen, P., Oppimisen arviointi. Tampereen yliopisto 2002. Viitattu 20.08.2010 <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/arviointi.htm>

Rauste-von Wright, M. & von Wright, J. 1994. Oppiminen ja koulutus. Helsinki: WSOY

Rauste-von Wright, M.; von Wright, J. & Soini T. 2003. Oppiminen ja koulutus. Juva: WSOY

Turun Ammattikorkeakoulu 2010. Opetussuunnitelmat, Kulttuuriala, Esittävien taiteiden koulutusohjelma, arviointi ja palaute. Viitattu 17.10.2010 https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/sea?koulohj_id=2754958&ryhmtyypp=1&stack=push

Unkari-Virtanen, L., Musiikin historian pedagogiikka 2006. Viitattu 2.03.2011 <http://www2.siba.fi/muhipedi/arviointi.html>

Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2005. Didaktiikan perusteet. Helsinki: WSOY

Uusikylä, K. 2007. Hyvä paha opettaja. Jyväskylä: Minerva kustannus.

Virta, A.1999. Uudistuva oppimisen arviointi. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja

Tanssin Tiedotuskeskus 2010. Viitattu 25.2.2011
<http://www.danceinfo.fi/>opiskelu>

10. Koetko, että opettajan antama palaute ja korjaukset ovat yhdentekeviä, eikä niistä ole sinulle mitään hyötyä, miksi?

11. Vaikuttaako palautteen saaminen jotenkin motivaatioosi (haluun oppia)?
Vaikuttaako siihen negatiivinen vai positiivinen palaute?

12. Saako ryhmänne usein palautetta yhdessä? Onko siitä itsellesi apua edistymisessä?

13. Mieluisin saamasi palaute:

14. Inhottavin saamasi palaute:

Kiitos arvokkaista vastauksistanne! Niistä on varmasti minulle hyötyä opinnäytetyötä tehdessäni! Jos haluatte lukea valmiin opinnäytetyöni, niin voitte jättää sähköpostiosoitteenne opettajallenne. Lähetän teille linkin, mistä sen voi lukea sähköisesti ☺ Aurinkoista ja tanssin täyteistä kevättä!!

Terveisin; *Heidi Suopelto*

KYSELYTUTKIMUS TANSSINOPETTAJAOPISKELIJAT

Turun Ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö

Palautteenanto ja arviointi tanssiopettajan työssä

Heidi Suopelto

Opinnäytetyön aiheenani on palautteenanto ja arviointi tanssinopiskelussa. Kerään nyt tutkimustietoa kyselylomakkeen avulla teiltä tanssin ammattiopiskelijoilta ja toivon, että vastaatte rehellisesti oman kokemuksenne pohjalta seuraaviin kysymyksiin. Kyselyyn vastataan nimettömästi.

TAUSTATIEDOT 1-4 rasti ruutuun:

1. Kuinka monta kertaa viikossa harjoittelet tunti-ilanteessa?,
A 1-2 krt/vko ____
B 3-4 krt/vko ____
C yli 4 krt/vk ____
2. Minkä ikäinen olet?,
A 15-19v. ____
B 20-25v. ____
C yli 26v. ____
3. Kuinka kauan olet harrastanut/opiskellut tanssia?,
A 0-5 v. ____
B 6-12v. ____
C yli 13v. ____
4. Onko sinulla muita harrastuksia? on ____ ei ____

KYSYMYKSIÄ PALAUTTEESTA 5-15 Vastaa omin sanoin:

Palaute voi olla positiivista eli myönteistä tai negatiivista eli kielteistä. Palaute saattaa olla myös kannustusta ja korjauksia liikkeitä tehdessä. Otathan tämän huomioon vastauksissasi.

5. Koetko saavasi tarpeeksi palautetta opettajaltasi? Onko palaute usein positiivista (vai negatiivista (?

6. Mistä asioista saat palautetta?

7. Millaisesta palautteesta turhaudut? Mikä palaute on mielestäsi turhaa?

8. Miltä palautteen saaminen tuntuu? Jäätkö joskus miettimään saamaasi palautetta vielä myöhemmin? _____

9. Koetko, että palautteen saamisesta on itsellesi hyötyä? Jos on, niin millaista hyötyä?

10. Koetko, että opettajan antama palaute ja korjaukset ovat yhdentekeviä, eikä niistä ole sinulle mitään hyötyä, miksi? Onko edes jossain tilanteessa?

11. Vaikuttaako palautteen saaminen jotenkin motivaatioosi (haluun oppia)?
Vaikuttaako siihen negatiivinen vai positiivinen palaute?

12. Saako ryhmänne usein palautetta yhdessä? Onko siitä itsellesi apua edistymisessä?

14. Inhottavin saamasi palaute:

15. Mitä mieltä olet koulutuksesi arvioinnista? Onko tanssintekniikka opintoja perusteltua arvioida numeraalisesti asteikolla 1-5? Entä muita aineita koulutuksessasi?

16. Mitä mieltä olet itse arvioinnista opiskelun tukena? Entä vertaisarvioinnista? (Vertaisarviointi on arviointia, jossa oppilaat arvioivat toistensa suorituksia, joko yksilöinä tai ryhmissä.) Koetko ne hyödyllisinä? Miksi?

Muuta:

Kiitos arvokkaista vastauksistanne! Niistä on varmasti minulle hyötyä opinnäytetyötä tehdessäni! (Aurinkoista ja tanssin täyteistä kevättä!!
Terveisin; Heidi Suopelto

KYSELYTYUTKIMUS TANSSINOPETTAJILLE

Turun Ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö

Palautteenanto ja arviointi tanssiopettajan työssä

Heidi Suopelto

Aihealueeltani tanssin kentältä löytyy valitettavan vähän tutkimustietoa ja toivonkin näin saavani arvokasta materiaalia opinnäytetyötäni varten! Vastaa alla oleviin kysymyksiin rehellisesti ja oman kokemuksesi mukaan.

1. Minkä ikäisiä oppilaita opetat? _____ Voit valita jonkin tietyn ikäryhmän minkä perusteella vastaat kysymyksiin: _____
Kuinka usein he harrastavat: _____

2. Oletko mielestäsi vaativa opettaja? Jos kyllä, niin miten se ilmenee?

3. Annatko tuntitilanteissa mielestäsi paljon palautetta? Mistä annat palautetta?

4. Koetko palautteenannon joskus erityisen vaikeaksi? Milloin?

5. Annatko paljon negatiivista ja korjaavaa palautetta? Oletko huomannut sen motivoivan joitain oppilaita?

6. Annatko positiivista palautetta mielestäsi usein? Kohdistatko sen koko ryhmälle vai pyritkö huomioimaan myös yksilöt?

7. Oletko huomannut, että positiivisella palautteella olisi vaikutuksia oppilaan oppimiseen ja motivaatioon? Miten tämä ilmenee?

8. Tähän voit listata erityisiä hetkiä ja mieleen jääneitä tilanteita koskien palautteen antoa! (voit jatkaa kääntöpuolelle)

Kiitos arvokkaista vastauksistanne!

Aurinkoista ja tanssin täyteistä kevättä!!

Terveisin: Heidi Suopelto
